Do anh Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (Từ microfilm Thư Viện Đại học Cornell)

DIỄN ĐÀN CHÍNH TRỊ

CHÍNH LUẬN Chủ nhật

★ TRẦN-VĂN-TUYÊN — NGUYỄN-HỮU-PHIẾM
★ PHAN-KHOANG — NGUYỄN-CAO-HÁCH
★ NGUYỄN - TIẾN - HỶ — ĐỖ - BÁ - THẾ
★ ĐẶNG - VĂN - SUNG

HIẾN CHƯƠNG LÂM THỜI

Từ hai tuần nay, trong khung cảnh... của dinh Gia Long và tới nguyện giữ kín các cuộc thảo luận của các hội viên, Thượng Hội Đồng Quốc Gia ngày đêm cố gắng soạn thảo bản hiến chương lâm thời.

Chưa ai biết "bình thực" chế độ mà hiến chương lâm thời này định xây dựng sẽ thế nào, chỉ biết qua một vài tin báo chí — chế độ đó sẽ là một chế độ đại nghị theo kiểu Tây Phương — "Kiểu Tây phương" nào, vì có hàng chục kiểu "đại nghị Tây phương" khác nhau cũng chưa ai rõ.

Vê điểm thứ nhất, xin các ông ghi rõ vào bản hiến chương — dù rằng chỉ là lâm thời — nguyên tắc chủ quyền ở Dân và nguyên tắc phân quyền, phân nhiệm.

Vê điểm thứ hai, chúng tôi xin các ông đặc biệt chú ý tới việc triệu tập Quốc dân đại hội và vai trò của Quân đội hiện nay. Vì nhiệm vụ chính yếu trong giai đoạn hiện tại là việc bình định cho nên trong cơ cấu quan trọng của quốc gia phải đặt một Hội đồng An ninh Quốc gia gồm các tướng lãnh có trách nhiệm trực tiếp việc bình định và các bộ trưởng các bộ liên quan tới việc bình định (Nội vụ, Quốc phòng, Thông tin, Xã hội). Và các vị chủ tịch Thượng Hội đồng, Quốc dân Đại hội.

Thực ra, dư luận cũng không mấy chú ý tới công việc dự thảo hiến chương: Vì cho đó là một việc rao xa khó hiểu. Vì chẳng ai nói tới ngoài một vài nhóm bội thảo chính trị. Vì hiến chương, hiến ước ở Việt Nam không còn tính chất vững chắc của luật mà chỉ như mảnh giấy vụn, một cơn gió nhỏ cũng đủ làm tung bay; Vì thấy từ 1949 đến 1956 chúng ta không có hiến chương, từ 1-11-1963 đến 16-8-64, ta chỉ có hai cái hiến ước khẳng khiu, từ 16-8 tới bây giờ, ta không có hiến ước gì cả mà ta vẫn sống!

● Bài của Trần-văn-Tuyên

Có một nguồn tin nói rằng các ông đã mời Trung Tướng Dương văn Minh ở lại ngôi vị Quốc Trưởng và Trung tướng Nguyễn Khánh ở lại chức vị Thủ tướng. Chúng tôi không nói tới cá nhân hai vị lãnh đạo chính trị hiện thời mà chúng tôi quý mến, nhưng chúng tôi xin quý vị trong Thượng Hội Đồng nhớ rằng quý vị đã được Trung tướng Dương văn Minh «chỉ định», nếu nay lại chính quý vị «mời» hay «chỉ định» Trung tướng Dương văn Minh thì e không «chính» và sự tổn thất tới uy tín của Quốc Trưởng. Một mặt khác, chúng tôi nghe nói hình như theo hiến chương của quý vị thì Quốc trưởng chỉ định Thủ tướng. Vậy nếu quý vị Thượng Hội đồng «mời» Trung tướng Nguyễn Khánh làm Thủ tướng e cũng không «chính».

Những giới chính trị chú ý tới việc làm hiến chương một phần vì muốn biết hiến chương nhưng một phần cũng vì muốn biết khả năng minh mẫn của các vị trong Thượng Hội Đồng tới mực nào để có thể dự đoán tương lai chính trị Việt Nam.

°°°

Để góp ý với các ông Thượng Hội Đồng — mà chúng tôi khen ngợi thiện chí — chúng tôi trân trọng xin các ông lưu ý tới các điểm sau đây:

1) Hiến chương lâm thời mà các ông làm chỉ là một hiến chương lâm thời, dùng cho tới khi triệu tập một Quốc hội lập hiến (có thể là Quốc dân đại hội mà các ông có nhiệm vụ triệu tập) hay tới khi có một cuộc «Cải Hiến» — mà chúng tôi không mong.

Hiến chương này có nhiệm vụ chuyển tiếp, «bắc cầu». Vậy thì nghĩ các ông một mặt phải căn cứ vào những thực thể hiện tại, mọi mặt phải định hướng cho chế độ chính trị tương lai. Đó là một nhiệm vụ khó khăn, tế nhị. Không thực tế thì hiến chương, đáng lẽ là một công cụ giúp việc ổn định tình thế sẽ tạo ra thêm khó khăn, rối loạn. Không rằng suốt dự đoán tương lai, không thấy đúng chuyển hướng của lịch sử thì các ông sẽ đưa dân tộc đi lầm đường và sẽ có tội đối với quốc dân, có tội đố với lịch sử.

2) Một hiến chương tất nhiên có nhiệm vụ quy định các nguyên tắc căn bản của chế độ chính trị, các cơ cấu chính quyền và tương quan, các bổn phận và quyền lợi của nhân dân.

Riêng về số phận của Thượng Hội đồng, chúng tôi đề nghị biến Hội đồng này ra Thượng Nghị viện có nhiệm vụ chia quyền lập pháp với Quốc dân Đại hội, bảo vệ hiến chương (mà các ông đã làm ra) và giám sát các cơ quan chính quyền.

3) Trong danh sách các nhân quyền, công quyền, chúng tôi đề nghị ghi vào hiến chương hai quyền thiết yếu cho một chế độ dân chủ:

a) Quyền được chính phủ bồi thường khi bị chính phủ bắt oan.

b) Quyền được luật sư biện hộ ngay từ khi bị thẩm vấn ở Công an hay Hiến binh và quyền khi bị bắt được xin đem ngay ra trước 1 vị thẩm phán để xét định tính chất hợp pháp của việc bắt giam (habeas corpus).

Chúng tôi thành tâm mong rằng hiến chương lâm thời mà Thượng Hội đồng sẽ làm ra sẽ vừa thực tế, vừa cấp tiến, đó là một ngôi nhà dù là tạm bợ — không những chỉ có thể che mưa, tránh nắng cho quốc dân mà còn đủ vững chắc để cho quốc dân có thể ẩn trú tránh bom bay đạn lạc, và không bị những cuộc động đất địa phương hay quốc tế làm sụp đổ, đè bẹp quốc dân!

NHIỆM VỤ CÁCH-MẠNG NHIỆM VỤ CHUYỂN TIẾP CỦA THƯỢNG-HỘI-ĐỒNG QUỐC-GIA

Đặng-văn-Sung

Nếu sau cuộc đảo chính 1-11-63, các vị tướng cầm đầu Hội Đồng Quân Nhân Cách Mạng có một đường lối lãnh đạo hẳn hòi, nhận thức đúng vai trò của mình là đứng lên trên và ra ngoài Chánh Phủ để chỉ giữ nhiệm vụ trọng tài và giám sát; nếu HĐQNCM ban hành được một Hiến Ước Lâm Thời hẳn hòi, lập được một Chánh Phủ hẳn hòi, triệu tập được một Quốc Dân Đại Hội hẳn hòi để tạm thời đóng vai trò lập pháp một cách hẳn hòi, thì ta đã không phí mất 10 tháng, tránh khỏi được mấy cuộc đổi thay đưa dần đến tình trạng hỗn loạn ngày nay, và tất nhiên lúc này không cần phải có một THƯỢNG HỘI ĐỒNG QUỐC GIA nữa.

Ý NGHĨA CỦA T.H.Đ.Q.G.

Sự cần thiết phải thành lập một THƯỢNG HỘI ĐỒNG QUỐC GIA chứng tỏ rằng cuộc cách mạng 10 tháng nay đã không có lãnh đạo, và đã đi đến chỗ bế tắc.

Nhiệm vụ của THƯỢNG HỘI ĐỒNG QUỐC GIA là phải thay thế cho Ủy Ban Lãnh Đạo QG và QL để làm *công việc lãnh đạo cách mạng* đồng thời cũng là một *phương thức thay đổi an toàn và trật tự* để thoát qua tình trạng bế tắc, đưa ra những cơ cấu cách mạng dân chủ, hợp lý và hữu hiệu hơn.

Đó là hai nhiệm vụ chính yếu của T.H.Đ.Q.G.: *nhiệm vụ cách mạng và nhiệm vụ chuyển tiếp.*

Trong nhiệm vụ cách mạng, THĐQG với tư cách lãnh đạo cách mạng, phải thỏa mãn hết các nhu cầu của cuộc cách mạng: *những nhu cầu cấp thiết trong giai đoạn chuyển tiếp cũng như những nhu cầu căn bản sau giai đoạn chuyển tiếp.*

Tinh thần của Quyết nghị số 7 rõ rệt như ban ngày. Chúng ta đang sống trong tình trạng nguy nan của một cuộc cách mạng phiêu lưu bế tắc, phải góp sức lại để cùng tìm lối thoát, đừng nên chơi chữ về pháp lý, vạch lá tìm sâu, đòi hỏi những điều chưa đáng đòi hỏi, vì như vậy chỉ làm cho thời cuộc đã rắc rối lại còn rắc rối thêm lên.

CÁC NHIỆM VỤ

Các nhiệm vụ cách mạng đã được vạch ra trên giấy trắng mực đen:

1.— **Soạn thảo và ban hành một Hiến chương Lâm thời** có giá trị cho đến cuối 1965 là thời kỳ bầu cử, để đi đến một chế độ dân chủ có tính cách vĩnh viễn, kiện toàn. Cố nhiên, cái Hiến chương đó không thể chỉ là một Hiến chương căn cứ vào một mớ lý thuyết còn rất... lý thuyết của mấy mấy thầy «đồ tây» chỉ mới học cách mạng qua sách vở, mà phải căn cứ vào thực tế của thời cuộc nước nhà, nhằm thỏa mãn nhu cầu sinh tồn của tập thể cũng như nhu cầu giải phóng của các công dân, và phải được sự đồng tình đồng ý của các đoàn thể có thực lực để khỏi trở nên mảnh giấy lộn.

Trong việc soạn thảo và ban hành Hiến Chương Lâm Thời, nhiệm vụ của THĐQG không phải là định đoạt một chế độ dân chủ, — Tổng Thống chế hay chế độ Đại Nghị v.v... Đó là chuyện của Quốc Hội lập hiến sẽ được bầu cử vào cuối 1965. Nhiệm vụ của T.H.Đ.Q.G. chỉ là đưa ra *thể chế tạm thời*, có tính cách phân quyền rõ rệt, thực hiện một bước đầu dân chủ và bảo đảm bước tiến đến chế độ kiện toàn sau này.

2) **Tùy theo bản hiến chương, thực hiện các cơ cấu quốc gia đã được trù định.**

Hiến Chương trù định những cơ cấu gì, thì THĐQG có nhiệm vụ thực hiện các cơ cấu đó. Cơ cấu đây là *cơ cấu tạm thời*, cho đến cuối 1965. Như vậy, ta không chờ đợi sẽ có những cơ cấu toàn thiện của một thể chế nhất định, Tổng Thống Chế hay Đại Nghị v.v. Trái lại, ta chờ đợi THĐQG bầu một ông *Quốc Trưởng lâm thời* (có nhiệm vụ đại diện cho quốc gia và đóng vai trọng tài giám sát, cho đến cuối 1965) và một *Chánh Phủ Lâm Thời* thay thế cho Chánh Phủ Nguyễn Khánh hiện tại. Do đó, nên THĐQG mới có *nhiệm vụ chuyển tiếp.*

3) **Triệu Tập Quốc Dân Đại Hội** — Quốc Dân Đại Hội là cốt để đóng vai trò lập pháp tạm thời, cho đến cuối 1965 thì bầu cử.

Triệu tập là triệu tập, bầu cử là bầu cử. Nói «triệu tập» mà không nói «bầu cử» là tại vì chưa có điều kiện bầu cử được. Nếu chỉ bầu cử ở các đô thị, thì cuộc bầu cử đó chẳng có giá trị gì. Cách mạng phải được thực hiện trên thực tế, không có thể chỉ được thực hiện trên hình thức. Đừng nên giở cái «bài vô nhân dân» của Cộng Sản truyền lại để mà cho nhân dân ăn bánh vẽ.

4) **Nhiệm vụ thứ hai là nhiệm vụ «cố vấn» cho Chánh Phủ hiện hữu**, nhưng là cố vấn «để thực thi cách mạng, thực thi dân chủ nghĩa là cố vấn chỉ đạo cách mạng, với nhiệm vụ giải đáp các nhu cầu cách mạng cấp thiết trong thời chuyển tiếp, đưa đến cho Chánh Phủ Nguyễn Khánh những chánh sách mà cho đến nay Chánh thủ đó không có.

Chẳng hạn như việc thanh toán Cần Lao, hay nói rộng ra là thanh toán chế độ cũ. Thanh toán về nhân sự, thanh toán về tổ chức, thanh toán về lề lối làm việc, thanh toán về các hậu quả của lề lối làm việc do... không phải chỉ thiên cận bắt chước Cộng sản đem ra «đấu tố» một số người một cách vu vơ, chỉ gây thêm cảm thù và chia rẽ. Chúng tôi hoàn toàn không đồng ý với nhóm Lập Trường chỉ coi việc thanh toán Cần Lao chỉ «là một biện pháp hành chánh» của Chánh Phủ Khánh, nhất là khi nhóm Lập Trường và các HĐNDCQ đã đặt vấn đề thanh toán Cần Lao làm mục tiêu số 1 của cuộc cách mạng. Như báo chí vừa mới đăng lời tuyên bố của ông Tổng Trưởng Tư Pháp, không có một đạo luật nào về việc thanh toán Cần Lao thì Chánh Phủ lấy «biện pháp hành chánh» nào mà thanh toán cho nổi?

Theo ý chúng tôi, đó là một vấn đề mà THĐQG phải có chánh sách để giải quyết cho hợp lý và cho đến tận gốc rễ. Những vấn đề như vậy rất nhiều và rất cấp thiết. Vai trò «cố vấn chỉ đạo cách mạng» của THĐQG trong thời chuyển tiếp này là một vai trò quan trọng, không phải chỉ là một vai trò «tư vấn» chờ đợi để «được Chánh Phủ hỏi đến» về những vấn đề như thuế khóa, ngân sách v.v. mà thôi.

MỘT NHƯỢC ĐIỂM

Trong một hoàn cảnh cách mạng, muốn có thực quyền phải có thực lực. Nếu không có thực lực, thì cái quyền trên giấy trắng mực đen rất có thể chỉ là hư quyền.

(Xem tiếp trang 4)

Diễn đàn chính trị

của một nhóm công dân độc lập

Trước tình thế ngày càng dồn dập, trên tờ Chính Luận hằng ngày nhiệm vụ thông tin đã chiếm chỗ quá nhiều, không còn đủ đất cho phần nghị luận.

Các vấn đề, dù đã có đặt ra chỉ có thể trình bày một cách đơn sơ ngắn ngủi. Và cũng vì thiếu chỗ, nhiều bài tham luận rất có giá trị của bạn đọc xa gần gửi đến mà không đăng được, làm cho nhiều người bạn buồn lòng.

Bởi vậy nên chúng tôi thấy cần phải ra thêm tờ Chính Luận Chủ Nhật, chỉ cốt để làm một diễn đàn chính trị.

Nhân số ra mắt đầu tiên, chúng tôi xin nhắc lại lập trường cố hữu. Đây là diễn đàn chính trị của một số công dân độc lập đứng trước các vấn đề của đất nước, không lệ thuộc vào riêng một phe phái chính trị hay tôn giáo nào.

Mặc dù rằng anh em chúng tôi có nhiều người đã hoạt động lâu năm trong các đảng, chúng tôi đã gia nhập các đảng với các quan niệm «đảng vì nước», không phải «đảng vì đảng». Và đứng trước hiện tình, chúng tôi đều đồng ý rằng mọi tôn giáo và đoàn thể muốn tồn tại, đều phải ép mình theo một Chính Nghĩa Quốc Gia, cùng đứng chung với nhau trên một lập trường dân tộc. Riêng đối với các đảng phái, muốn giành lại vai trò và tiếp tục phục vụ phải vươn mình thoát xác, căn cứ vào các nhu cầu tranh đấu mới để thể hiện những cuộc tập hợp mới, với những phần tử mới, theo những đường lối mới.

Điểm đồng ý đó là căn bản hợp tác của anh em chúng tôi trên tờ Chính Luận Chủ Nhật.

Với căn bản hợp tác đó, tờ Chính Luận Chủ Nhật sẽ là một cơ quan ngôn luận hoàn toàn vô tư không nịnh bợ ai, không có ác ý với ai, lễ độ và thẳng thắng trình bày các vấn đề của dân tộc với một tinh thần hoàn toàn xây dựng, chỉ cốt tìm một lối thoát chung ra khỏi tình trạng bế tắc hiện tại.

Với căn bản hợp tác đó, các bạn đọc sẽ thấy trong ban biên tập chúng tôi có sự «Đại đồng tiểu dị» — «Đại đồng» về những nguyên tắc căn bản của cách mạng dân tộc dân chủ hiện thời, và «Tiểu dị» trong các chủ trương chi tiết để giải quyết những vấn đề thực tế.

Cùng với căn bản hợp tác đó, chúng tôi sẵn sàng đón tiếp sáng kiến bốn phương, và hết sức trông mong sẽ có nhiều bạn mới.

CHÍNH LUẬN CHỦ NHỰT

ĐIỂM BÁO

Được tòa soạn giao cho công việc điểm báo, mà thì giờ quá gấp rút, thành thử phải chọn ngay những báo nào đáng điểm để mà điểm trước. Mà đáng điểm trước nhất, nhất định phải là **Lập Trường**. Như vậy, tại vì 3 phương thức:

Nhân Dân = Hội Đồng Cứu Quốc
Hội Đồng Cứu Quốc = Lập Trường
Lập Trường = X.

Nhân dân tức là Hội Đồng Cứu Quốc. Hội Đồng Cứu Quốc tức là nhóm **Lập Trường**; và nhóm Lập Trường thì ta không biết ra rằng phải tìm mà hiểu.

Muốn tìm hiểu thì phải đọc báo **Lập trường**.

Nào, đọc!

BẬY!

Lập trường số 25: «Cuộc Phản Loạn 13-9-1964».

«Vậy nhân dân phải tận diệt kẻ thù để cho các lực lượng đấu tranh siết hật hàng ngũ với nhau chặt chẽ...»

Nói tầm bậy! Các lực lượng tranh đấu phải tận diệt kẻ thù cho nhân dân, cho đời nhà ai lại bắt nhân dân phải tận diệt kẻ thù cho các «lực lượng tranh đấu» ngồi không ăn sẵn? Hay đó là trường hợp của mấy thầy đồ ở Huế? Mới tham gia một cuộc biểu tình chẳng có ai chống đối, mà sự nghiệp cách mạng đã có vẻ lên cây, và đã tính đến chuyện «lên đồng trên ban công lịch sử của trường Đại Học Sư Phạm Huế». Giỏi!

MAY

Lập Trường số 25 Nhật ký: thứ Tư 16-9-1964.

«Vẫn còn âm mưu ở mọi nơi nơi. Của Cần Lao và Đại Việt...»

Cái nghề làm Cách Mạng, đến một giai đoạn xây dựng mà không có một đường lối xây dựng nào, thì sống chết cũng phải kiếm một đối tượng nào đó mà đả chí tử. Thời Diệm thì có Diệm. Diệm chết thì... may quá! có Cần Lao, nhờ tại vì các chính quyền liên tiếp nhau không có đường lối lãnh đạo, chẳng có lấy được một chính sách để nhổ cái gai đó.

Chửi Cần Lao lâm cũng nhàm. May quá, có vụ 13-9-64, để đưa Đại Việt ra mà chửi.

Nhưng, này, ai làm gì bậy thì đích danh người đó, đừng vơ đũa cả nắm mà nói bậy. Nhất là mấy «cậu» giáo, Diệm mới cho đi học về chưa ăn thua chi mô, đừng nên đứng trong nhà mà làng loàn với hàng xóm. Xin nhắn nhỏ: Các ông đã hay chửi như vậy, nhớ chửi Cộng sản mạnh mạnh nhiều nhiều và một chút nữa, nghe?

ẤY!

Lập Trường 26: Lá thư tòa soạn.

«Ước vọng duy nhất của chúng tôi là ước vọng làm một Phạm Lãi, chiến đấu đến khi non sông thanh bình rồi tìm mái Tây Thi nào đó dạo chơi Ngũ Hồ.»

Khá khen cho thanh khí vậy thay! khá phục cho tinh thần vậy thay!

Nhưng này, sao mấy ông không tính chuyện lên Đàlạt hay xuống Nha Trang, hay ra Phú Quốc, mà lại tính chuyện đi... Ngũ Hồ, tận bên Trung Cộng?

Vì vua cho hay, hay nói thật đó?

ĐÚNG!

Lập Trường số 27 — Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc. Ông là ai?

Giải thích về danh từ Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc, Lập Trường viết:

«Nếu Hội Đồng là Việt Cộng, Hội Đồng ngu gì lại đi dùng danh từ của Cộng Sản để cho người ta biết mình là Cộng Sản? Cộng Sản có bao giờ tự nhận xưng mình là Cộng Sản đâu? Nó xưng là «Mặt Trận Dân Tộc Tự Trị», «Mặt Trận Giải Phóng Miền Nam», toàn là những cái tên không có một chút hương vị nào cả chứ!»

Đúng quá, đúng quá!

Ấy, có một thời, ai cũng đã cướp cái đuôi của Hội Đồng, và cả đảo lộn đó. Bởi vậy, cho nên bây giờ ba con mới thấy ngán, thấp nghĩ, và thấy ngại này nọ.

ANH ĐỒ XỨ NGHỆ

MỘT CẢNH ÉO LE CỦA DÂN-TỘC VIỆT-NAM

Chánh tình Việt Nam biến chuyển đến một khúc quanh. Sau bao nhiêu biến cố đau thương của một dân tộc đầy đọa trong hoạn nạn, «cần cù» trong lo buồn, nhờ cam quyền, quân đội, cũng như các giới người có ý thức trong nước đều thấy cần phải tìm một lối thoát, một con đường để cho dân tộc vươn lên, ổn định tình hình nội bộ gây thêm sức lực cho công cuộc chiến đấu.

Thượng Hội đồng quốc gia ra đời cơ cấu quốc gia sắp được cải thiện, một Chánh phủ dân sự sắp thành lập ấy là những việc, những tin đáng mừng. Nhưng nhìn xa thêm chút nữa thì cũng vẫn thấy còn đáng lo!

Vì lẽ tất cả những sắp đặt trong nội bộ chúng ta, dầu có đem lại kết quả mỹ mãn, cũng chưa hẳn đã giải quyết được vấn đề mà dân tộc đương đối phó. Trong lúc giặc cướp từ nhà bên cạnh đến cướp phá nhà ta thì dầu trong nhà ta được sửa sang ngăn nắp, nhưng nếu ta không có một chủ định dứt khoát để đối phó với giặc cướp thì ngăn nắp ấy chưa chắc đã giúp ta giữ vững được nhà.

Vấn đề ta đương đối phó là cuộc chiến tranh chống Cộng sản từ miền Bắc xâm lăng. Sau 10 năm chống đỡ, chúng ta phải nhìn nhận rằng chỉ «chống đỡ mà thôi» không thể sớm thắng được Cộng sản một cách dễ dàng. Điều ấy rất dễ hiểu, vì giặc đến đánh ta ở đất ta, mà ta chỉ chống trả trên đất ta thôi, ấy là ta chỉ giữ thế thủ, địch lợi ở thế công — Địch «công» mà ta chỉ «thủ», chỉ với tình trạng ấy, địch đã hơn ta rồi! Không thể so sánh cuộc xâm lăng của Cộng sản ngày nay với cuộc xâm lăng của giặc Nguyên, giặc Minh ngày trước. Ngày trước là cuộc xâm lăng của một dân tộc khác, từ nước ngoài đến, ngày nay là cuộc xâm lăng của chính người nước nhà, ở trong đất nước nhà. Dân tộc khác đến, thì kẻ thù dễ biết; người nước nhà xâm lăng nước nhà thì cừu địch khó phân. Gia dĩ, cuộc xâm lăng này lại kèm theo một lý thuyết lừa bịp quyến rũ mà người dân mộc mạc, chân thật, ở thôn quê ta chưa đến trình độ tri thức để biện biệt chân giả. Vì vậy, mà cuộc chống đối giặc Nguyên, Minh trước kia để tự vệ dễ thành công hơn cuộc chống đối để tự vệ ngày nay. Nói một cách khác, Nguyên, Minh vào xâm lăng ta, ta chỉ đánh đuổi họ, ta chỉ tự vệ mà thôi chứ không sang đánh họ ở đất họ, và ta đã đuổi được, nhưng đối với Việt Cộng ngày nay, chiến sách ấy quyết không đủ để ta thu được hiệu quả ấy.

Đã 10 năm rồi, ta chỉ tự vệ, chỉ chống đỡ về phần ta, ấy có thể gọi là một cuộc chiến tranh không? Đã chiến tranh thì phải dùng hết khả năng, hết phương tiện để thắng địch, địch đến đánh ở đất ta, nếu cần thì ta cũng phải đến đánh ở đất địch. Đằng này, ta không làm như thế. Vậy ta muốn gì? Ta muốn hòa chăng?

Cũng chưa hẳn. Thành ra, lại trở lại cái tình cảnh 100 năm về trước: Chiến hay hòa? Chiến không chiến, hòa không muốn hòa. Cái chiến sách Tự Đức không «chiến», vì không đủ khả năng, phương tiện để chiến. Ngày nay ta có đủ khả năng, đủ phương tiện để chiến mà ta không chiến, thật là «kỳ quái»!

Huống chi, trận thế của cuộc tranh chấp ngày nay đã quá rõ ràng. Việt Cộng cấu kết với Trung Cộng, kẻ thù thiên niên vạn đại của ta và ta thì có Hoa Kỳ giúp đỡ. Trung Cộng tận tình với bạn đồng chí, dùng hết mưu mô, thủ đoạn và

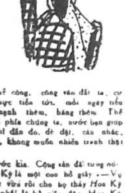

giữ thế công, công vào đất ta, cứ một mực tiến tới, mỗi ngày tiến tới mạnh thêm, hăng thêm. Thế mà về phía chúng ta, nước bạn giúp đỡ thì dần do, dè dặt, cân nhắc, rụt rè, không muốn chiến tranh thật sự.

Trước kia, Cộng sản đã từng nói: «Hoa Kỳ là một con hổ giấy». — Vụ Madox vừa rồi cho họ thấy Hoa Kỳ không phải là hổ giấy đâu, Hoa Kỳ mạnh thật. Và ai cũng đã tưởng có nhiều vụ Madox khác sẽ xảy ra để chúng giải quyết vấn đề Việt Nam, nhưng rồi không rõng thấy. Vậy Hoa Kỳ là một con hổ mạnh thật, nhưng vì một lý do gì đó, nó tỏ ra quá hiền lành: bầy chuột đến cắn lông nó, gặm vào thịt nó, có khi nó cũng nổi giận, giơ vằng lên chụp được 5, 3 con, nhưng trong khi ấy thì hàng trăm, hàng nghìn con chuột khác vẫn cắn lông nó, gặm thịt nó, và nó cứ ngồi im. Con hổ ấy mạnh thật đấy, nhưng nếu nó không đến đánh phá, hoặc ít ra là «diệu võ dương oai» ở tận hang chuột mà chỉ thỉnh thoảng giơ cẳng chụp 5, 3 con thì cái họa chuột không thể trừ được, và cái công biểu của sức mạnh kia cũng thật đáng cho người ta bàn tán.

Lẽ ấy ai cũng đã thấy. Thế mà vừa rồi, các nhà lãnh đạo Hoa Kỳ đã bày tỏ một thái độ làm cho chúng ta ngạc nhiên, và chán nản. Ông P. Bundy, phụ tá Ngoại trưởng Hoa Kỳ về Viễn đông sự vụ, đã tuyên bố ở Hán thành rằng: «Tổng thống Johnson đã nói về chính sách Hoa Kỳ ở VN rất rõ ràng: Chúng tôi thấy không cần mở rộng chiến tranh nhưng chúng tôi phải công nhận rằng hoạt động của Cộng sản ở vùng này là một mối đe dọa trầm trọng cho hòa bình.» Và ông Bundy nói thêm: «Chúng tôi không thể thương thuyết gì được trong một tương lai gần đây.» Nghĩa là Hoa Kỳ công nhận hoạt động của Cộng sản là nguy hiểm, nhưng Hoa kỳ sẽ không đánh ra Bắc mà cũng không thương thuyết. Ấy là Hoa kỳ không chiến, mà cũng không hòa!

Vẫn biết rằng trong cuộc giúp đỡ chúng ta, Hoa Kỳ có những lý do riêng khiến họ áp dụng chiến sách này hay chiến sách khác, nhưng cái chiến sách «không chiến không hòa» họ mới tuyên bố đặt Việt Nam vào một tình cảnh rất éo le.

Người bạn đồng minh quí báu đã giúp đỡ chúng ta rất nhiều trong bấy nhiêu năm, và ở nơi họ, ta trông cậy, tin tưởng rất nhiều để chiến thắng, thì khi đi đến cái điểm chủ yếu để giải quyết chiến cuộc, họ rùn tay, họ lo lắng, họ không tiến; éo le thay!

Dân tộc Việt Nam, trong lúc bị nạn ngoại xâm, may mắn có được một bạn đồng minh mạnh nhất thế giới, đã tưởng cầm chắc thắng cuộc trong tay, thế mà khi ai cũng thấy cần phải mạnh mẽ tiến thủ thì lại bị buộc phải hạn chế chiến tranh. Éo le thay!

°°°

Nội bộ quốc gia chúng ta dương sắp đặt, may ra cũng có thể ngăn nắp lại phần nào. Nhưng cái chánh sách đối với cuộc chiến tranh trước mắt chưa định thì ngăn nắp ấy cũng khó mà cải thiện được tình hình trong nước. Người ta thường nói vấn đề Việt nam là một vấn đề chính trị và quân sự. Chính trị nói đây không phải là chính trị nội bộ mà còn chính trị đối ngoại nữa. Cái then chốt của chính trị đối ngoại chưa minh định thì khúc quanh chánh trị nói trên kia cũng không «quanh» được đến đâu cả, và e rằng, rồi đây sự tình ở Việt nam cũng đâu vẫn hoàn đấy mà thôi.

PHAN KHOANG

Từ Nhà kho Quán Ven Đường (chủ quán Huỳnh Chiếu Đẳng)

Truyện ngắn chọn lọc ngày chủ nhật

MƯA TRONG THÀNH PHỐ

của THỦY

Ngoài trời mưa, những hạt bong bóng nổi lênh bênh trên khoảng sân mênh mông ngập nước. Thu Minh ngập ngừng phân vân. Có nên đi hay không?

Nhưng rồi ý định đi vẫn mạnh hơn sự ở lại, vì Thu Minh đã mang đâm xong rồi. Đoàn cựa mình nheo con mắt:

— Em đi đâu đấy?

Thu Minh âu yếm nắm lấy tay chồng, lần đầu tiên nàng thấy mình có tội khi phải nói dối:

— Em sang mẹ một chút anh ạ, hôm qua mẹ nhắn Chú Bình...

Đoàn lại yên tâm trở về với giấc ngủ. Ngoài trời mưa đã ngớt. Thu Minh khóa trái cửa lại rồi vứt chìa khóa vào chỗ giường Đoàn nằm... Đường phố mênh mông ngập nước. Ngồi trên xe Thu Minh không biết Giao còn cầu khẩn nàng điều làm gì. Lẽ ra Thu Minh không đến, nhưng Liên em gái Giao đã thân chinh đến tận nhà Thu Minh nằn nì... Những thắc mắc và lo sợ vô cớ khiến Thu Minh đi đến nửa đường muốn quay về nhà. Nhưng dẫu sao, Thu Minh cũng không nỡ như vậy. Khuôn mặt người yêu cũ trầm buồn trong nghiêm khiến Thu Minh quên những ý nghĩ đen tối trong đầu óc... Nếp sống hiền hòa bên cạnh một người chồng gương mẫu, đã khiến Thu Minh đoạn tuyệt với dĩ vãng tự bao giờ... Mặc dầu Đoàn đã phong phanh biết chuyện ngày xưa Thu Minh và Giao yêu nhau, Thu Minh chỉ chờ Đoàn « hành hạ » Thu Minh, như tất cả những ông chồng lấy phải vợ đã có một lần yêu... Nhưng không. Đoàn vẫn « tỉnh » như người không hay biết gì và còn tỏ những cử chỉ thật cao thượng đối với Thu Minh. Nhiều lần Thu Minh có ý nghĩ cho là chồng đóng kịch với mình, nhưng sau cái hai năm trời chung sống, Đoàn vẫn giữ nguyên thái độ cũ thật bên nhà, đối với vợ vẫn cao đẹp, vẫn mới như người yêu lý tưởng... Dần dần Thu Minh bắt đầu cảm động, dù bị cha mẹ ép gả, không yêu Đoàn, nhưng bây giờ Đoàn đã lấy được trọn vẹn tình yêu của Thu Minh. Và với Thu Minh, mối tình đầu dù cao đẹp đến đâu, Thu Minh cũng không bao giờ có ý tưởng so sánh giữa người yêu và chồng. Gần tới nhà Giao, Thu Minh đã sắp đặt những câu hỏi, câu trả lời và nét mặt nàng không vui, không buồn, bình thản như một người bạn. Thu Minh vẫn biết, kỷ niệm còn rất nhiều giữa Giao và nàng... Nếu bảo Thu Minh không còn yêu Giao thì quả là một cái tội. Trong vai trò tình cảm, Thu Minh đóng vai một kẻ hy sinh và nhiều thiệt thòi nhất. Nhưng cái thiệt thòi đó đã được đền bù ở một người chồng hiểu biết như Đoàn, nên dù còn yêu Giao hay không, Thu Minh sẽ phải lấy lý trí để nhấn đầu với tình cảm... Nhìn con đường loang loáng ánh nước, Thu Minh nghĩ bụng « kiếp sau xin đền với nhau, nếu Giao hiểu, tất nhiên chàng sẽ cao thượng như Đoàn, cả hai người cùng cao thượng đều làm cho mình khó nghĩ, nhưng một trong hai người trở thành tầm thường, mình dễ xử biết mấy... »

Lối đi vào con ngõ quen thuộc và giàn hoa tigone trước cửa hiện ra. Như có một sự sắp đặt sẵn, Liên chạy ra đón mừng cười:

— Em nghĩ thế nào chị cũng giữ hẹn... Thật đúng quá...

Và nàng kéo ghế mời Thu Minh. Thu Minh hơi ngỡ ngàng, tuy nhiên nàng vẫn giữ nguyên thái độ thật trầm tĩnh:

— Có việc gì thế Liên?

Liên không đáp ngay câu hỏi của Thu Minh, nàng đẩy tách nước đến trước mặt Thu Minh:

— Chị xơi nước... dạo này em thấy chị trẻ đẹp hơn xưa...

« Hơn xưa... » Một niềm kiêu hãnh bắt buộc Thu Minh nghĩ đến quá khứ để so sánh một Thu Minh bây giờ với Thu Minh ngày trước, nàng khách mời cười:

— Cô quá khen, bây giờ chị già rồi, gái một con còn trẻ trung gì nữa..

— Không, em nói thật đấy chị Thu Minh ạ.

Liên nhìn ra ngoài trời, mắt thoáng xa xôi:

— Thật em mời chị đến đây có lỗi quá, anh Giao không bao giờ có ý định mời chị, nhưng em.. em mời chị, chị tha lỗi cho em...

Mặt Thu Minh vẫn không biến đổi:

— Vậy Liên có việc gì nhờ chị không?

— Có chị ạ, chỉ có chị mới giúp được em thôi.

Thu Minh mỉm cười:

— Liên cứ nói đi, bao giờ chị cũng coi Liên như em.

Mắt Liên lặng xuống:

— Chị khuyên giùm em anh Giao. Bây giờ anh ấy thay đổi nhiều quá. Cả nhà em chỉ trông cậy vào anh ấy, mà bây giờ...

Liên khóc nức nở. Thu Minh đăm thắm:

— Chị lấy tư cách gì để khuyên anh Giao bây giờ? Chị hiểu em lắm Liên ạ Nhưng.

— Không nhưng gì cả... chị Thu Minh, em biết chỉ có chị khuyên, anh Giao mới nghe..

Thu Minh thở dài:

— Nhưng hiện tại anh Giao làm sao?

— Từ dạo ở bên Pháp nhận được tin chị lấy chồng, anh ấy về Sàigòn,..ăn chơi, bê bối...không còn tác phong gì như trước...

Liên chán nản tiếp:

— Mẹ em định hỏi vợ cho anh ấy, nhưng anh ấy nhất định không chịu... Suốt cả một mùa mưa, anh Giao không ở nhà đến nửa buổi.

— Tại sao thế? Giọng Thu Minh thảng thốt.

— Nào em biết đâu, anh ấy bảo, anh sợ kỷ niệm: Những buổi chiều mưa, chị đến thăm với màu áo tím...

Thu Minh bật cười khanh khách như để trấn áp nỗi rung động trong lòng mình và thản nhiên:

— Anh Giao còn lãng mạn hơn chị, thật quả bây giờ thì chị quên hết rồi. Tối ngày chỉ lo cho cháu bé. Chị tự biết bây giờ không thể nghĩ ngợi viển vông nữa...

Liên thở dài:

— Em biết, nhưng lòng chị không đến nỗi sắt đá khi thấy anh Giao còn yêu chị?

— Ích gì thứ em, chị đã có bổn phận rồi?

Mưa lại ào ào đổ trên mái ngói, trời bỗng dưng tối sầm, Liên vừa định đứng lên bật đèn thì gió từ ngoài cửa ào vào. Giao sừng sững trong chiếc áo mưa sẫm tro. Một thoáng kinh ngạc làm chùng đuôi con mắt của Giao. Thu Minh còn đang ngỡ ngàng, Liên lên tiếng:

— Chị Thu Minh đến thăm anh...

Giao lạnh lùng:

— Thế à, không ngờ Thu Minh còn nhớ đến mùa mưa, còn nhớ đến tôi...

Thu Minh điềm nhiên:

— Lâu lắm mới gặp anh, anh vẫn như xưa.

— Cám ơn em — Giao bỏ vào trong nhà thay áo. Liên chậm rãi:

— Lát nữa đây em sẽ đưa trộm cho chị cuốn nhật ký đã chứng tỏ anh Giao còn yêu chị...

Thu Minh xua tay:

— Thôi chị hiểu rồi. Em không cần nói nhiều. Giao trở ra, chàng ngồi trước mặt Thu Minh im như pho tượng, ngụm nước trà đắng trên môi. Giao thở trong khói thuốc:

— Em không có gì thay đổi chứ Thu Minh? Lần thứ nhất Thu Minh run sợ trước thái độ bình thản cố hữu và tình lòng của Giao. Trong phút chốc nét đăm chiêu đau đớn thể hiện trên khuôn mặt Giao, khiến Thu Minh cảm thấy mình tàn nhẫn trong buổi đến thăm này, mặc dù Giao không biết đó là do Liên sắp đặt.

Liên đã bỏ vào trong nhà từ lúc nào.

— Anh Giao, anh nên nghĩ đến bác, bác già rồi, chuyện chúng mình... Không kịp để Thu Minh nói, Giao cười rào:

— Thế ra mục đích Thu Minh đến đây để khuyên tôi đấy à? Mẹ tôi làm sao? Mẹ tôi đã nói gì với em?

— Không bác không nói gì cả. Nhưng cô Liên... Em rất đau lòng...

Tình yêu Giao đối với Thu Minh thật trang trọng, khuôn mặt đăm thắm đôn hậu của Thu Minh đến với chàng thật bất ngờ. Giao không thể tưởng tượng được còn có giây phút ngắm người yêu trong tuyệt vọng như bây giờ.

— Em muốn anh lấy vợ cho bác vui, và anh sẽ coi em như một người em.

Giao mở cửa sổ, nhìn xuống đường, giọng chàng trầm buồn:

— Tôi cũng nghĩ như em, tôi hiểu hoàn cảnh của em, em không có tội tình gì khiến tôi phải buồn cả, vì đức tính của em, tôi không kiếm được người con gái thứ hai nào như em, nên tôi chưa quên được..

Thu Minh nhìn đồng hồ, đắn đo một lúc nàng tiếp:

— Anh còn nhớ đến Chuyên không. Chuyên hỏi thăm anh luôn, Em muốn giới thiệu Chuyên với anh. Anh nghĩ sao?

— Thôi bỏ qua chuyện đó. Tôi muốn Thu Minh có thì giờ cứ đến chơi luôn. Tôi sẽ vui lòng coi Thu Minh như một người em, và biết đâu... sẽ có ngày tôi chẳng nhớ đến, em làm mai mối?

Thu Minh nhẹ nhõm khi nghe Giao trình bày, câu chuyện giữa hai người không còn bối rối như trước, Tình Giao vẫn sâu kín như xưa, nhiều lúc Thu Minh muốn gục đầu trên vòng tay chàng nức nở, nhưng hình ảnh Đoàn trang trọng quá khiến Thu Minh ngồi đối diện với Giao bình thản như người em gái thật sự...

oOo

THU Minh đã làm trọn vai trò của mình, dù không dối lòng nhưng Thu Minh cũng buồn ngấm ngầm khi thấy Giao và Chuyên đã yêu nhau. Nỗi buồn ích kỷ chỉ thoáng qua, Thu Minh lại thầm hãnh diện vì Giao đã nghe lời nàng đúng như lời Liên đã nói. Thu Minh đã đóng trọn vai trò của « người em » không gây một tiếng khóc hay gương ép gì khiến Giao phải thắc mắc khi bắt đầu yêu Chuyên thực thụ. Chuyên là người con gái ngoan, đôi mắt đen buồn, nụ cười thật tươi, kém Thu Minh hai tuổi...

Sau những lần đưa Chuyên đến nhà Giao chơi, và hôm nay là buổi cuối cùng trước mặt Giao và Chuyên, Thu Minh tươi cười:

— Nhiệm vụ của em đến đây đã dứt, vậy anh Giao và Chuyên sớm cho chúng em ăn mừng đấy nhé...

Giao cố tìm xem trong tiếng cười ròn tan của Thu Minh có ẩn giấu một nỗi buồn... Nhưng Thu Minh tế nhị quá, lòng Giao dù bao la như trùng dương cũng không thấu hiểu được vết nứt rạn trong lòng Thu Minh. Chuyên một người con gái rất thực tế, dù là đã hiểu rõ mối mật thiết giữa Thu Minh và Giao... Nhưng bây giờ Thu Minh đã có chồng.—Hơn nữa một người chồng rất tốt — Còn Chuyên. Chuyên yêu Giao trước Thu Minh. Chuyên không sợ mặc cảm tình yêu của Giao đối với nàng. Mà điều quan trọng nhất là Chuyên yêu Giao và Chuyên lấy được Giao. Hạnh phúc có thể đến sau do người vợ khéo léo.. Vì lẽ đó Chuyên nhẫn nhục quên là mình là kẻ đến sau...

Chuyên cảm động nói với Thu Minh:

— Nhớ lắm chứ. bao giờ dám quên Bà Mối phải không anh Giao?

Giao hiểu câu nói của Chuyên, chàng gật đầu:

— Anh cũng đang dự tính.. Lần này mẹ anh và Thu Minh phải vất vả nhiều vì chúng mình phải không em?

Những lời âu yếm còn ám ảnh Thu Minh trên đường về... Nàng nhìn trời mênh mông buồn, nếu không nhớ đến bữa ăn của con Thu Minh còn lang thang mãi.. Trời bỗng dưng tối sầm, mây đen từ đâu kéo đến, Thu Minh vừa đi vừa nghĩ đến thái độ của Đoàn gần đây. Chàng có vẻ buồn nhưng Đoàn vẫn vui vẻ với Thu Minh, Thu Minh nghĩ có lẽ vì công việc bận rộn đã khiến Đoàn suy tư, Bỗng dưng Thu Minh thấy mình quá có tội, mấy tuần nay Thu Minh lo công việc của Giao, Nàng quên hẳn bổn phận săn sóc chồng, đôi lúc Thu Minh còn nghĩ ngợi đến Giao... Thu Minh chép miệng, tự trách mình.. Cơn mưa kéo đến thật bất ngờ, đường phố đã lên đèn, giờ này Đoàn đang đợi chờ... Niềm thương chồng, khiến Thu Minh sốt ruột muốn khóc, nàng muốn chạy thật nhanh về đến nhà, gục vào lòng Đoàn để tư tưởng sớm hồi được thanh thoát nhẹ nhàng... Nhưng mưa mỗi lúc mỗi to, lòng Thu Minh quặn lên thương nhớ...

Phải một giờ sau Thu Minh mới về đến nhà. Điều ngạc nhiên thứ nhất Thu Minh thấy con vẫn ngủ ngon lành. Bộ quần áo Đoàn thay còn kia, chứng tỏ Đoàn đã về trước Thu Minh rồi... Linh tính như báo có sự chẳng lành, Thu Minh nhìn lên tủ quần áo Đoàn trống trơn không còn, nàng hốt hoảng tìm lý do. Mảnh giấy có đơn chặn hờ hững trên bàn, Thu Minh đọc chậm rãi:

Thu Minh,

Bao giờ anh cũng yêu em. Tình anh yêu em không thể diễn tả hết được, em cứ nhìn con đầy thì biết.. Anh săn sóc con bao nhiêu, tất nhiên anh yêu em bấy nhiêu. Lấy em đã hai năm rồi, anh không bao giờ muốn tìm hiểu đến dĩ vãng của em làm gì... Nhưng anh không mù quáng, anh biết tất cả. Nhưng yêu em quá, khi em đã về với anh rồi, Liệt là em không yêu anh, nhưng anh vẫn kiên tâm... chờ đợi một ngày nào đó, em hiểu được lòng anh. Tình yêu đến sau cũng không muộn. Và quả thật thế, anh đã thành công từ khi con chúng ta ra đời... Nhưng, hạnh phúc chỉ đến với anh gần hai năm trời. Anh những tưởng, chúng mình đã hiểu nhau rồi em đã quên được người cũ, nhưng bây giờ anh đã nhầm. Anh có chứng cớ xác đáng là em còn yêu Giao. Thu Minh ạ, việc gì mà mình phải gò ép nhau, anh nghĩ vậy nên anh muốn trả lại hạnh phúc cho em, em hãy nghĩ kỹ đi, dù là trên giấy tờ chúng mình là vợ chồng. Nhưng anh không muốn ràng buộc em kể từ ngày hôm nay. Con còn nhỏ, nên cần sự săn sóc của em hơn... Em cứ an tâm, anh không bao giờ giận hờn gì em.

VŨ-ĐOÀN

(Xem tiếp trang 4)

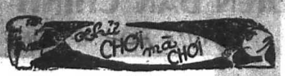

THỬ TÀI CHÀNG PHÓNG VIÊN

Phỏng vấn

Cách đây 6 năm, Phóng viên Hiếu Kỳ tới nhà Ly Ly chơi, gặp bà ngoại của Ly Ly, bèn mở cuộc « phỏng vấn » về tuổi tác của bà.

Bà ngoại Ly Ly trả lời:

— Bà bằng 2 tuổi tác mẹ con Ly Ly. Mà con Ly Ly thua ba Ly Ly 3 tuổi. Năm con Ly Ly mới đẻ, ba con Ly Ly 27 tuổi. Năm nay con Ly Ly bằng 1 phần 6 tuổi của bà.

Chàng phóng viên Hiếu Kỳ nghe nói như vậy, tưởng phát điên cái đầu lên được. Bạn đọc Chính-Luận *thử đoán giùm coi hiện nay Ly Ly bao nhiêu tuổi và bà của Ly Ly bao nhiêu tuổi.*

Mấy giờ rồi?

Phóng viên Hiếu Kỳ « kều chuyện » bà ngoại Ly Ly hàng giờ mà Ly Ly vẫn chưa về. Đồng hồ của Hiếu Kỳ lại chết vì quên lên giây. Hiếu Kỳ nhìn vào tấm gương có một cái đồng hồ treo tường, không có chữ số mà lại chỉ có toàn những gạch ngang. Nhìn trong gương, Hiếu Kỳ thấy 1 giờ kém mười.

Bạn đọc Chính Luận *thử đoán giùm Hiếu Kỳ xem lúc đó là mấy giờ?*

11 điểm sau

Thằng Hề vừa dự Thế vận hội Đông Kinh về đưa cho họa sĩ Tuyết xem hai bức tranh tưởng là giống nhau như hai giọt nước, nhưng thực ra lại khác nhau tới 11 điểm. Bạn đọc Chính Luận *thử tìm 11 điểm ấy là những điểm nào.*

Nếu không tìm thấy đủ — xin mời quý bạn xem giải đáp ở trang 3.

THỬ TÀI PHÓNG VIÊN

Phỏng vấn

Khi Ly Ly mới mở mắt chào đời: mà Ly Ly 24 tuổi. khi Hiếu Kỳ « phỏng vấn » bà ngoại Ly Ly, thì mẹ Ly Ly nhiều tuổi gấp ba Ly Ly, nghĩa là Ly Ly 12 tuổi, mà Ly Ly 36 và bà ngoại Ly Ly 72 tuổi. Hiện nay, 6 năm sau ngày phỏng vấn, Ly Ly 18 tuổi và bà ngoại Ly Ly 78 tuổi.

Mấy giờ rồi

Lúc đó là 11 giờ 10 phút.

(Xem giải đáp trang 3)

TÚ ĐẠP TÁI HỒI

CHỈ VÌ MỘT CHIẾC XE HƠI

(HÁT NÓI)

Để tặng một nhà lãnh tụ (1) trong sạch (1) miền Trung.

MƯỠU

Chỉ vì một chiếc xe hơi
Mà anh lắm truyện lôi thôi thấy mồ!
Chỉ vì một chiếc ô tô
Mà rồi sụp đổ cơ đồ cũng nên!

NÓI

Ghét người, NÈ (1) của!
Tôi vốn là tay tổ ...bự Cần Lao...
ô quên...chống Cần Lao!
CẬU đã cho, chẳng lẽ tình làm sao?
ĐÀNH (1) nhận vậy, chớ nào tôi có ...thích!
Làng báo chỉ quen nghề tọc mạch,
Nhà văn hay tán truyện bông quơ!
Chớ tôi đây (1) có BẦN-THỈU bao giờ.
Tôi rất GHÉT (1) ô tô...Me-xê-đét!
Tôi TRONG-SẠCH (1) mà quốc dân không biết!
Nói oan này. Hừn...Cậu xét dùm tôi!
Thì tôi cảm tạ đời đời !!..

ĐÔNG-NGÂN

Đã lâu lắm Tú không xuất hiện
Tưởng yên tâm lo chuyện... «màn ăn»
Việc nhiều tạm dẹp thơ văn
Ngờ đâu nhiều cảnh nhố nhăng quá «chơi».
Nên Tú lại ...mượn lời âm ỏ
«Mấy đường»... thơ (hay. dở...xét sau!)
Miễn là có dịp gặp nhau
Lai rai thơ thẩn dăm câu đỡ buồn

●

Chuyện chính trị xem tuồng...nát bét
Toàn những cha «nói phét» làm le
Mặc dù nói chẳng ai nghe
Hoài công vẫn cứ «be be» tối ngày
Không phải thứ văn hay chữ tốt
Mình «cù lần» nhận dốt cho xuôi
Để cho cao khỏi lôi đuôi
Thừa cơ nước đục gặp thời buông câu
Lại nhiều nơm... thật rầu quá xá
Đúng là phường...«lâu cá lâu tôm»
Cũng «ranh cái mặt «nhơn nhơn».
Quên rằng chính «tây»...từng hôn đít bà (1)

●

Nhễ nhãng quá, nghĩ mà...«nóng máy»
Nên thơ ngang Tú gảy liên hồi
Góp vần hòa điệu nổi lời
Mong thì hữu bốn phương trời tham gia
Bạn thơ mình lại gặp ta

TÚ ĐẠP

(1) đi bà Cố!

ngã tư quốc tế

Truyện dài của **ĐỖ BÁ THÍ**

PHẦN THỨ NHẤT

Con Bông gần mười bốn tuổi rồi. Với tuổi ấy con nhỏ ở cù lao Ông Hổ không bo bé bỏng như những trẻ con vùng khác ở Hậu giang. Nắng rám da, đôi má hồng đỏ như quả đào chín ửng, con nhỏ nóng, mặc dầu dư ăn dư để, tụ mẹ rõ hắc hai. Bông vẫn sửng sững hay làm. Vóc mình mảnh mai, ngực đầy, lưng thon. Bông lanh lẹ như vượn con. Cổ tay tròn như ống chỉ, bàn tay ngón dài búp măng lắm tăng vẻ yểu điệu của cô con gái dậy thì. Nhìn vào chỉ thấy đôi tròng đen láo liếng trong khóe khờ hạnh phúc. Và mỗi khi con bé cười, bày lộ hàm răng trắng đều như hột bắp nếp, vẻ đẹp cô gái tươi ngọt, sông Sau càng duyên dáng thêm.

Hơn ba năm nay bác hai Hải bị thương ở rạch Rít về dưỡng bịnh ở cù nhỏ. Bông không còn thích ca hát líu lo như mấy năm ở bên cồn lớn. Bông trở nên nhỏm ngại và cũng quen dần với tiếng súng kháng chiến. Thỉnh thoảng nằm bên mẹ ban đêm nghe tiếng nổ rộ nó thở dài nhớ đến cảnh người dân chết vì bom đạn. Những thây ma cột bằng nẹp tre thả trôi lềnh bềnh trên sông không làm cho con Bông bưng mặt nức nở khóc. Bông quen với cảnh chết chóc, giết nhau giữa tín đồ giáo phái và Việt Minh. Bông cũng quen nhìn cả hàng con giết cha, vợ giết chồng, bè bạn đâm nhau vì bất đồng chánh kiến. Cảnh đổ máu không còn làm gợn lòng người con gái bé bỏng này.

Mỗi buổi sáng Bông xách nón qua xóm te mua chịu tôm cá của dân chài lưới để đem qua chợ bán lại cho người hàng phố lấy lời. Mấy người chủ ghe neo lại bên chợ, mấy người bạn hàng cá cũng quen mặt con Bông.

Từ ngày kháng chiến, mấy bà, mấy cô, mấy chế, mấy bìa ở tiệm phố cũng nhờ con Bông qua lại tiếp tế mới có thức ăn. Vả lại thời buổi ly loạn còn có ai dám đem gà vịt, cá tôm đến chợ buôn bán. Ủy ban kháng chiến cấm ngặt không cho giao dịch với dân thành, người nào không tuân lịnh đều buộc vào tội việt gian phản quốc, bị xử tử hình. Nhưng con Bông không còn biết sợ những lời ấy vì nghe mãi cũng quá quen tai. Nó ủng lời hăm dọa không đáng sợ bằng sự đói bới của đợ dây đói của hai mẹ con sống trơ trọi ở Miễu Bà chúa Xứ.

Suốt năm nay nhờ tuổi sống, mấy người ở bên phố cũng quen chờ con nhỏ xách giỏ xăm te bưng về tôm tép hay cá mương đến bán cho họ. Loạn lạc giá cả mắc vì chợ đình, họ cũng không nỡ hạ giá. Ngoài những thức ăn tươi, ngon, họ còn được cái thú nghe thuật lại những câu chuyện xảy ra bên cồn lớn, cồn nhỏ. Và mỗi ngày Bông cũng có một câu chuyện đầy hứng thú, sống cho họ nghe, kể để thuật lại cho khách hàng nghe.

Buổi sáng nào Bông cũng được chủ bà tiệm thuốc Tế Nam Đường hỏi nho nhỏ:

— Sao, đêm nay bên đó yên hay không vậy cháu?

Chế ba vừa hỏi vừa đưa mắt lo ngại buộc nhìn sững con Bông, chờ đợi câu chuyện tai ngờ.

— Làm gì mà hôm nào họ la làng vang trời vậy? Tao nghe chừng như có tiếng súng nữa thì phải!

Câu hỏi « yên hay không? » « hoặc » làm sao sống được hở » nghe mãi cũng nhàm tai, bao giờ Bông cũng nở được nụ cười nhẫn nại, thì thào đáp lại:

— Cũng rứa chớ vậy chớ biết làm sao hở chế?

Câu nói « phải rằng chịu » tưởng ở nơi đầu lưỡi người dân đau khổ, bị áp bức thời kháng chiến.

Cũng lâm nay tươi hơn mọi hôm vì nó được mặc bộ áo quần vải sao đậm đen láng. Mỗi khi Bông bước mau, tới mới cọ sát thân thể trơn láng, cô con gái đặc tính...cảm giác khó chịu. nhột nhạt như có người đờn mao da thịt. Bông bước thật mau qua mấy ghế neo chuyển qua dân mộng, kêm con nọ chào bước từng bước nhẹ. Theo nhịp, chiếc đòn gánh cũng đung đưa. Theo sức bước chân của người con gái. Vừa lên tới bậc đá, chưa kịp phân hàng phố Bông đã nghe tiếng Ý Tư bên đầu chợi gọi giựt lại:

— Hôm nay có trứng không cháu? Cá mú gì mà chậu đầy trong rổ vậy?

— Dạ hôm nay có mớ tôm tươi lắm Ý Tư ạ.

— Chời ơi, ai mà dám ăn tôm lúc này cháu?

Rõ như không còn giữ được thắc mắc trong đầu, Ý Tư gọi Bông vào tiệm vừa hỏi nhỏ:

— Nghe nói bên đạo họ đã đứng rồi hả cháu? Chiều hôm qua có một xâu ba người trôi tấp vào đuôi cồn, trẻ nhỏ bên này bu lại coi. Ý sợ quá đi cháu! Bọn trẻ còn nói tôm càng ăn thây ma ngấy đại tấp vào bờ, họ bắt về cho bợm rượu nhậu mà không tay nào dám ăn cả. Ý nghe nói ghê quá nên không dám ăn tôm nữa... ! — Thì cũng có chuyện đó Ý Tư à! Nhưng mớ tôm này chài ở bên sông cái chớ có bắt ở trong rạch, trong kinh đâu mà sợ nó ăn thây ma hở Ý? Đây Ý xem nó còn tươi, nhảy xoi xói, Ý mua giùm cháu đi!

— Thôi cháu, để khi khác Ý sẽ mua nhé. Mai này nhớ đem cho Ý một chục trứng gà tươi, Ý cám ơn lắm. Vái trời phật phù hộ cháu được bình yên.

Bông đi chưa khỏi giãy phố đã bán xong rổ tôm tươi. Cô tính nhẩm lại số tiền rồi nhét vào túi áo nhỏ vừa bước mau đến nhà trữ thuốc Tây để mua thuốc cho mẹ. Nhớ lại vết thương nơi chỗ vai và cổ của mẹ gần hai năm vẫn chưa lành miệng, thỉnh thoảng lại tươm nước vàng tươm mủ làm cho mẹ đau nhức vô cùng. Bông thở dài.

Sáng nay khi đi khỏi Miễu Bà, Bông còn nghe tiếng rên rỉ của mẹ, lời nói nhỏ nhẹ dặn con mua thuốc tím, bông gòn. Bông càng xót xa, chợt nghĩ đến lời của Ý Tư, việc bên đạo đứng dậy chống Việt Minh từ tháng nay làm cho cô bé giật mình. Lần này không biết lần thứ mấy rồi người dân hiền lành ở làng Mỹ hoà Hưng nổi dậy chống Ủy ban đàn áp và buộc tội dân làng. Dân ở cù lao quyết thanh lọc những kẻ đi khác đường lối bên đạo hoạch định. Và cũng vì lẽ đó mà có nhiều thây ma nổi lều bều trên các sông, rạch. Bông thản nhiên nhìn việc đâm chém của hai phe từ ngày đầu Cách mạng.

— Thì khi có ăn kiến cũng có lúc kiến ăn lại cá chớ gì! Vậy chớ mà mình có làm quốc sự, chánh trị gì đâu mà cũng bị vạ lây.

Bông nghĩ đến vết thương làm cho mẹ nằm mãi một chỗ không cử động, càng thù oán. Bông lẩm bẩm:

— Phải chi mình có súng cũng đến nổ bọn nó lắm!

Vào cửa nhà thuốc, Bông để nhẹ cái rổ không xuống gạch, lấy gói bạc trong túi ra cầm nơi tay và hỏi thầy bán thuốc, giọng nói quá nhỏ làm cho thầy ký Đầu phải hỏi lại nhiều lần.

— Tại sao lần nào cháu cũng mua bông với thuốc tím, không thấy mua thuốc gì cả vậy cháu?

Giọng nói hiền từ của thầy ký Đầu làm cho con Bông cảm động, ngẩng đầu lên nhìn người đàn ông đang lay động cây viết chì chờ đợi câu trả lời.

— Dạ vết thương trên cổ của má cháu cứ ra nước vàng hoài, hơn một năm rồi mà nó vẫn không lành, cháu khổ quá.

— Thầy đã biểu đem dagénan về cà nhỏ rắc lên cho mau lành miệng, tại sao cháu không chịu làm đúng theo lời của thầy.

— Dạ thì làm như lời thầy dạy chớ, nhưng rồi khi kéo da non ngứa quá má cháu gãi nó lại làm độc. Thật khổ.

— Thời kỳ này cháu về làm y theo lời của thầy và nhớ băng lại thật kỹ đừng cho thím Hai gãi nữa. Tay dơ dễ lây vi trùng lắm đó.

Này cháu có được tin của thằng Nhường hay không?

Bông nói nho nhỏ:

— Anh bị Tây bắt đi đâu mất rồi mà!

— Mất đâu, nó ở Sadec, thầy mới gặp nó đây! Nó hỏi thăm tin tức của thằng Nhìn, thầy không biết đường đâu để trả lời.

Bông đưa mắt long lanh nhìn sững thầy ký Đầu, như muốn dò hỏi tận tâm hồn người đàn ông. Một chập sau mới thỏ thẻ:

— Anh Nhìn đang công tác với Ba Cụt bên Đức Thầy,.. làm sao liên lạc cho được. Mà nếu có tin tức của anh Nhìn, làm sao nhắn với anh Nhường. Anh Nhường theo Tây bỏ bà, bỏ con, ai cũng ngán quá.

— Không phải vậy đâu cháu à! Thằng Nhường bị quân đội Viễn chinh bắt, buộc lòng nó phải gia nhập vào hàng ngũ binh chủng này chớ làm gì hơn được.

Thầy dặn nếu cháu được tin của thằng Nhìn ở đâu, nó sinh sống ra sao thì cho thầy biết. Thầy sẽ đi Sa Đéc cho thằng Nhường hay để nó mừng.

Bông như không còn giữ được ý nghĩ thầm kín với tâm sự với thầy ký Đầu:

— Nếu được như vậy thì còn gì bằng! Tôi sẽ cho thầy biết nhiều việc bí mật của anh Nhìn.

Thầy ký Đầu trợn mắt hỏi con Bông thật mau:

— Cháu có tin của nó hay sao? Cháu được tin của nó hay sao?.

Tại sao không cho thầy biết sớm sớm, thầy trông tin nó vô cùng.

— Thong thả cháu sẽ nói nhiều chuyện cho thầy biết. Nhiều việc bí mật lắm...

Bông ngừng lời như suy nghĩ, rồi một chập sau mới bắt đầu thuật lại việc thằng Nhìn đã cùng với mấy người kháng chiến bên đạo thành lập bộ đội.

Ba lần anh nhờ bác Từ Quách mua thuốc, nhưng đi lại nhiều lần vùng kháng chiến mật thám nó nghi.,

—Nếu cháu liên lạc được với nó, cho thầy hay, để tiện thầy sẽ gởi quinine và dagénan.

Bông gật gật đầu chào thầy ký Đầu rồi cúi xuống lấy rổ bước mau ra khỏi nhà thuốc, lầm lũi đi về bờ sông xuống ghe neo lấy xuồng bơi về xóm te.

oOo

Đẩy xuồng lên bãi xóm te, con Bông đi mau trên con lộ vắng. bưng bê bưng rổ về mái nhà lụp xụp nằm khuất bụi tre gai, sau hè miễu bà. Bụi tre già cây cao ngất ngưởng, ngọn uốn cong vòng lắc lư theo luồng gió chướng. Một cặp cu cườm đậu trên chót vót ngọn đu đưa theo chiều gió. Bông nhìn xuống chân buội tre vàng nhện um tùm, một vài cây duối chen lấn vào cuộc sống mấy gốc tre già.

Vừa đến buội tre, Bông vén ống quần, cúi đầu lách theo đường mòn tránh gai, bước từng bước để theo đường mòn qua hè miễu. Bông nghĩ: Phải chi mẹ mạnh mình sẽ đề nghị rong hết mạng nhện bụi tre gai này để mở đường về nhà cho mau. Đi vòng quanh qua rào ông Từ Quách con chó xù sủa quấu quấu nhức xương.

Bông vừa cúi đầu tránh gai khom lưng bước chậm chậm bỗng nghe tiếng người hỏi:

— Tại sao mày hay đi đường này hoài cho rách quần, rách áo vậy Bông? Tao mét má mày bị đòn chết nghe?

Bông nhoẻn miệng cười, bò ra khỏi buội tre vừa nói với ông Từ Quách:

— Cháu đi đường này cho mau. Đi vòng qua nhà bác con xù sủa nó sợ bắt chết lạn! Ủa hôm nay nước kém bác không đi mương khai bắt cua sao mà giờ này còn ở nhà?

— Tao một quá định nghỉ một vài hôm rồi sẽ đi miệt rạch ít bữa. Hôm nay xem chừng má cháu không khá nên bác phải ở nhà nấu miếng thuốc dấn cao cổ đây. Tao mới mua được ít dầu mù u...

— Cháu có mua thuốc tím bông gòn, và thầy ký có gởi dagénan nữa bác à.

— Dagénan thì mau lành thật nhưng không rút hết nọc độc đâu cháu! Vết thương đã làm mạch lươn nọ ăn luồn, nguy lắm!

Ông Từ Quách nhai trầu nhóc nhách nhổ toẹt xuống đất. Đuôi chân mày rậm, bạc bo râm cũng lung lay theo cử động của cái đầu tóc bạc phếu. Mặt ông Từ đầy chấm đen nổi bật trên lan da hồng, đỏ như người uống nhiều rượu. Ông Từ đưa hai ngón tay vuốt lại hàm râu mép, thong thả nói với con Bông:

— Tao định đi trong rạch bắt cua, nhưng sự thật là để nhắn một tin quan trọng cho thằng Nhìn đó. Lần này cháu đi với bác, có cháu có bác cho họ khỏi nghi. Nhưng cháu phải kín kín miệng với bọn bên xóm te mới được nghe!

Ông Từ Quách vừa nói vừa nhướng đôi mắt, tròng trắng đỏ ngầu vừa huếnh lỗ mũi lên. Lông mũi bạc trắng bật ra khỏi lỗ.

Mỗi lần ông có việc quan trọng hay đứng ngay lưng, hai bàn tay nắm lại, ngón to chù vù cuộn với nhau. Những vết thẹo chai cứng chạm sột sạt như hai tấm da bò khô cọ mạnh. Cườm tay ông Từ lông lá xù xì, bắp tay nổi vòng cuồn cuộn như con chuột bò tới bò lui dưới lần da mỗi khi cử động. Chiếc áo lá trắng bạc cũng gần tiếp với màu cây lá trong vườn Miễu. Ông Từ mặc chiếc quần vải đen, ống xắn ống thả, sợi dây lưng bằng xác lụa lục đậu lòng thòng trước bụng. Ông bước từng bước nặng dẫm trên lá khô bên chân ngôn tre bụi ra ăn mạnh trên nền sân phủ đầy lá mục.

(CÒN TIẾP)

Chính luận chủ nhật Chính luận chủ nhật

CHUNG QUANH VẤN ĐỀ
GIÀ TRẺ

Nguyễn-Hữu-Phiến

Gần đây nhân lời tuyên bố của ông Mai văn Lễ, giáo sư đại học Huế, phê bình mấy ông già « lẩm cẩm » mà không giải thích thế nào là « lẩm cẩm », và « lẩm cẩm » ở chỗ nào, đã có ít ra là hai luồng dư luận : một bên, của giới trẻ, cho rằng sự nhận xét đó rất đúng, và một bên, thuộc về lớp người đã đứng tuổi — trong đó có kẻ viết bài này — trộm nghĩ, phê bình « vơ đũa cả nắm » như vậy, không những sai, mà đối với thế hệ đàn anh không khỏi mang tiếng là...nói hàm hồ và sược.

Vậy ta thử bàn về vấn đề Già và Trẻ, định nghĩa thế nào là già, cố tìm ra những nguyên nhân đã khiến cho giữa hai thế hệ, thường xảy ra sự xung đột, hoặc ít ra có một bức tường ngăn cách. Và sau hết, chúng ta thử xét vai trò của người già trong xã hội.

Thế nào là già ?

Vấn đề già hay trẻ, nói cho đúng ra, là một vấn đề tương đối. Y học đã cho biết rằng khi ta gán cho một người ở vào một tuổi nào đó—60, 70 tuổi chẳng hạn — câu già không có nghĩa gì cả, vì thật ra chúng ta già, già mãi không ngừng. Từ 20 tuổi trở đi, tai mắt của chúng ta không còn được tinh tường như trước nữa; trí nhớ, năng lực của chúng ta kém sút dần khi chúng ta ngoài 30 tuổi. Như vậy mỗi người già hay trẻ tùy theo tiết điệu riêng của mình.

Theo Littré 60 tuổi là già rồi : Hippocrate định tuổi già từ 56 và Flourens, từ 70. Balzac tả một nhân vật của ông 45 tuổi, cho là «đẹp lão» (vieux beau). Một văn hào khác đã thất tuần, nhận thấy hồi mình còn trẻ có viết : A là một ông già 60 tuổi. Thế rồi mới đây trong một tác phẩm của ông, tả một nhân vật, có câu : Chàng ta còn trẻ, mới 60 tuổi đầu.

Có người định tuổi già, căn cứ vào sự minh mẫn của trí tuệ, nhưng có nhiều cụ già 80 tuổi hay ngoài 80 mà vẫn thông minh sáng suốt hơn người trẻ. Tôi được hân hạnh quen với cụ trên 80 tuổi, mà hằng ngày vẫn còn dư sức «làm mấy hội tổ tôm hay một chược» không thấy mệt, cuốc bộ cũng rất khoẻ. Trong số đó, có cả một cụ bà—nữ sĩ Ngọc Anh—mặc dầu tuổi cao mà nguồn cảm hứng vẫn chưa vơi cạn.

Có người lại định tuổi già theo khả năng yêu đương, nhưng chúng ta đều biết có nhiều người, tuy gọi là lão mà « tâm bất lão », hay « lão bạng mà vẫn sinh châu » như thường. Trái lại, có nhiều người còn trẻ mà tâm hồn đã cằn cỗi khô khan rồi.

Một giới hạn khác là tuổi về hưu trí. Cũng không đúng, vì có người ở trong quân đội — 40 tuổi có khi đã được giải ngũ, tức là về hưu nghỉ rồi. Và ngay trong những nghề — thuộc về dân sự — tuổi về hưu cũng chênh lệch nhiều, từ 50 đến 70 tuổi. Hiện nay, theo chỗ tôi biết, trong một vài bộ vẫn còn một số công chức ngoài 70 mà vẫn « sớm cắp ô đi tối cắp về ».

Bàn về tuổi già cũng có người hóm hỉnh nói : Người nào hơn tôi một tuổi tức là người ấy già.

Theo chúng tôi, có 3 định nghĩa sau đây về tuổi già có thể coi là tạm đúng chứ chưa hẳn là hoàn hảo :

Định nghĩa của y học : Định tuổi theo động mạch (on a l'âge de ses artères), nhưng có nhiều người còn trẻ huyết quản ngạnh hóa (artério-scléreux) hoặc huyết áp lực cương (hypertendus) mà vẫn hoạt động hăng hái, xét bề ngoài không thấy một dấu hiệu gì là già hết, cho tới ngày ...lăn ra chết và đi nhiều là chết yểu.

Một định nghĩa thứ hai, thuộc về sinh vật học : Người già tức là người không thể sinh nở được nữa.

Câu đó, nói về đàn ông, may ra còn đúng, nhưng tặng cho đàn bà, nhất định sai, vì ít có phụ nữ, ngoài 45 tuổi mà còn đẻ được. Tuy nhiên họ vẫn còn đủ sức để làm việc trong 20 năm nữa.

Còn một định nghĩa thứ ba, có lẽ hơn cả : đó là **định nghĩa xã hội** : người già là người, vì suy nhược, vì mắc những cố tật do tuổi già gây nên, không thể làm ăn để sinh sống được, phải « ăn bám » vào gia đình hay xã hội.

Quan niệm trên đây là quan niệm của thổ dân đảo Fidji, cho rằng cứ làm việc mới có ăn, và ai ai cũng vậy, tới một tuổi nào đó, phải leo lên cây dừa, mọi người trong gia đình đứng ở dưới gốc cây, lắc thật mạnh. Ai không còn sức để bám vào cây thì chết.

Theo định nghĩa ấy thì một họa sĩ, một người thầy thuốc, một ông kỹ sư, một nhà doanh nghiệp.. nếu vẫn giữ được hoạt động của mình nguyên vẹn thì 60 tuổi chưa già. Nhưng họ bị liệt vào hạng người già cả, nếu phải gồng vác làm những công việc khó nhọc như đốn rừng, bổ củi, đào mỏ chẳng hạn, có một điểm quan trọng mà chúng tôi thấy cần nhấn mạnh ở đây là số các cụ già thọ mỗi ngày một tăng, nhờ những tiến bộ của y học (nhất là nhờ có thuốc trụ sinh) nhờ vệ sinh... Đời sống trung bình của con người ta không phải là 20 tuổi như xưa, mà có thể lên tới 65, 70. Theo các nhà bác học ngày nay trong hai đứa trẻ thì một đứa có hy vọng sống tới 70, và có khi quá cái tuổi đó. Như vậy câu «thất thập cổ lai hi» mà ta tưởng nói không đúng, và câu thơ của cụ Nguyễn Du « Trăm năm trong cõi người ta », vị tất đã sai. Theo nhà bác học J.Rostand, ngày nào mà khoa sinh vật học khám phá ra phương pháp để chống lại công cuộc tàn phá bí mật kia của thời gian thì con người ta có hy vọng sống 100 năm hay hơn.

Tóm lại : Số người già thọ lâu mỗi ngày một tăng, tuổi già mỗi ngày một lui mãi, và chỉ khi nào suy nhược, không làm việc mưu sinh hoặc không giúp ích gì cho xã hội mới gọi là già.

Và ta chớ tưởng người già thì hết còn tham vọng, nhất là tham vọng chính trị.

Vai trò của người già ở trong xã hội

Không ai phủ nhận được vai trò quan trọng của người già trong xã hội. Từ ngàn xưa, ở bên Á Đông cũng như bên Âu Châu, mỗi khi nói tới một nhà hiền triết, người ta hình dung ngay một ông cụ già đạo mạo, đầu râu tóc bạc, khiến ai trông thấy cũng phải đem lòng kính nể, cho rằng tuổi càng cao thì càng có nhiều từng trải, giàu kinh nghiệm và cách xử thế cũng khôn khéo hơn người trẻ.

Về thời cổ La Mã, dưới chính thể Cộng Hòa, các nghị sĩ bắt buộc phải là người già cả. Mỗi khi quốc gia lâm nguy thì dân chúng với những vị đó ra để lo toan việc nước. Tỉ dụ trường hợp của hai ông *Cincinnatus* và *Camille*, ngoài 80 rồi mà vẫn còn được quốc dân trao cho trách nhiệm điều binh khiển tướng để chống xâm lăng.

Chúng ta tất còn nhớ vai trò lịch sử của các vị «bô lão» đời nhà Trần đứng ra triệu tập Hội nghị Diên Hồng khi nước nhà gặp phải cơn nguy biến.

Ngày nay trên các quốc gia dân chủ, phần nhiều những nhà lãnh đạo đều là người đã đứng tuổi hay già, và mỗi khi có một cuộc khủng hoảng nào thì ai nấy cũng chỉ trông cậy vào những chính khách lão thành, hy vọng rằng với kinh nghiệm của họ, với trí xét đoán già dặn không còn nông nổi nữa, họ sẽ giải quyết được mọi vấn đề khó khăn, sẽ vượt được mọi trở ngại.

Talleyrand 60 tuổi đã làm vẻ vang cho nước Pháp tại hội nghị Vienne, và khi ông 80, ông còn được cử giữ chức đại sứ ở Londres trong những giờ phút khó khăn. Danh vọng của Bismark lên tới tuyệt đỉnh ở hội nghị Berlin năm 1876 và khi ấy ông 63 tuổi. Nhờ ông Poincaré — 66 tuổi — mà đồng quan được giữ vững. Trong cuộc thế chiến thứ nhất nếu không có hai ông già Foch — 67 tuổi — và Clémenceau (thủ tướng) 77 tuổi, thì vị tất nước Pháp đã thắng trận.

Ai đã điều khiển cuộc thế chiến thứ hai vừa rồi và đưa thế giới tự do tới chiến thắng nếu không phải mấy ông già như Roosevelt, Churchill.

Thế còn vai trò của lớp người trẻ (người trẻ ở đây là những vị dưới 50 tuổi) ? Có người đặt hết cả tin tưởng, kỳ vọng vào cái tuổi hăng hái đầy nhiệt huyết, liều lĩnh, nhưng cũng có người hoài nghi và không khỏi lo ngại, nếu trước một tình thế rối ren, họ chỉ biết có những biện pháp cứng rắn, chỉ dùng đến bạo lực mà không có sự tế nhị, mềm dẻo hay khéo léo, khôn ngoan của tuổi già. Plutarque đã viết rất đúng : «những người trẻ là để lật đổ một chế độ nhưng muốn kiến thiết, xây dựng một quốc gia cần phải có người già»

Tại sao hai thế hệ trẻ và già thường có sự xung đột ?

Chúng ta đã thấy ngày nay nếu sống lâu là nhờ ở khoa học, chứ không phải như về thời cổ, ở Á Đông cũng như bên Âu Châu, Hy Lạp, La Mã, ra ngoài đường mà gặp một lão trượng, râu tóc bạc phơ là một sự hiếm có và yên trí rằng sống lâu là «phúc của Trời ban» nên đối với những người già cả phải kính trọng. «Kính lão đắc thọ».

Còn một lý do nữa khiến cho ta phải kính nể người già vì những vị đó, nhờ sống lâu nên đã được mắt thấy tai nghe nhiều và truyền lại cho con cháu những điều mình học hỏi, cái hay để theo và cái dở để tránh.

Ngày nay khác... Ngày nay ta không lấy làm ngạc nhiên khi thấy trong xã hội, thấy chung quanh ta.. nhan nhản các cụ già trên 60 tuổi ; ta biết những vị đó thọ là nhờ y học, nhờ sống vệ sinh, điều độ, chứ không phải là một đặc ân của Trời, Phật, theo quan niệm của những xã hội cổ truyền. Sự kính nể, một phần nào đâm đi vì thế.

Còn nói về từng trải, kinh nghiệm của người già, thì ngày nay mỗi khi bọn trẻ nghe nhắc lại câu : « Thời chúng ta », họ không khỏi có óc hoài nghi. Bọn trẻ ngày nay có nhiều dịp cho bọn tiền bối thấy họ thích nghi với xã hội nhanh và giỏi hơn các bậc đàn anh của chế độ cũ. Kinh nghiệm của họ tuy ít ỏi thật, nhưng họ biết nhiều, hiểu rộng hơn ông cha họ. Tỉ dụ em hiểu những phát minh của khoa học, thạo về máy móc, biết cho chạy hay sửa chữa ra sao.

Nhưng điều khiến cho thế hệ trẻ hướng lòng tôn trọng thán phục đối với các bậc đàn anh, là một vài «tật» của lớp người già, như *ích kỷ, tính ghen* (nhất là ghen với tuổi trẻ) và *tham lam*.

Về tính ích kỷ, ít người tránh được cái tật đó. Giáo sư Binet đã thuật lại chuyện ông Fontenelle hồi ấy 90 tuổi, vẫn thích ăn măng trộn với dầu giấm, nên bọn ông thì thích [illegible] mời bạn lại nhà ăn. Ông đang đợi bạn bỗng có tin bạn ông vừa mới từ trần. Ông không nghĩ ngợi gì hết, gọi người đầu bếp lên và nói : « Thôi trộn tất cả măng với dầu giấm cho ta ». Điều vẫn của ông vẫn vẹn chỉ có thế.

Tôi biết một số cụ già ngoài 70 tuổi mà vẫn còn chịu khó «chạy chọt» để kiếm một chỗ làm. Sở dĩ mấy cụ ấy đã vô tình «ăn ngữ» bọn trẻ không ngoài cái tính ích kỷ của tuổi già.

Ghen tài với tuổi trẻ : Đây cũng là cái «tật» khá thông thường của tuổi già. Và cũng bởi có tính ganh tị ấy mà hiện nay tại một vài công sở, đối xử với cấp dưới trẻ và có tài, họ thiếu sự mềm dẻo, đôi khi họ có thái độ quan liêu, hống hách, tìm đủ mọi cách để «dìm» bọn trẻ.

Dĩ nhiên một công chức thâm niên trong bất cứ ngạch nào, bao giờ cũng thông thạo công việc hơn một công chức mới ở trong nghề dù có những mảnh bằng «đồ sộ». Họ đã thành tinh rồi ; họ biết hết các mánh khoé trong nghề. Nhưng không phải vì thế mà họ cứ bám lấy chỗ ngồi, không dọn đường cho bọn trẻ lên, không nhường chỗ cho lớp người mới.

Còn một « tật » nữa, là *lòng tham* của tuổi già. Có nhiều cụ già tích trữ được hàng tá mề đay, tưởng lục rồi mà vẫn chưa mãn nguyện. Ngay ở bên các nước tân tiến, sự tham vọng đã thành một tệ đoan trong giới trí thức, và có khá nhiều người già « chạy chọt » để được một chiếc ghế trong Hàn lâm viện hoặc một ghế nghị sĩ. Nhất là họ ham quyền thế. Thử hỏi đã có mấy nhà lãnh đạo, mặc dầu tuổi đã cao, một khi nắm chính quyền chịu vui lòng rút lui ?

Như vậy, ta không nên riêng trách bọn trẻ ham tiền, ham danh vọng. Thật thế ! Về vấn đề tiền bạc, có nhiều ông lão 80, giàu triệu phú mà vẫn [illegible]

Không phải vì người già không «xuống đường» để tham dự một cuộc biểu tình mà đã vội bảo họ không có tinh thần tranh đấu, hoặc phủ nhận bao công lao tranh đấu của họ lúc thiếu thời.

Có trẻ phải có già. Tuổi già như trên đã nói, mặc dầu có một vài sở đoản nhưng cũng có những sở trường đáng kể ; ấy là sự kinh nghiệm, sự kiên nhẫn, tính cẩn thận (đôi khi quá cẩn thận, quá đắn đo), nhất là sự *xét đoán* rất cần thiết trên mọi lãnh vực.

Để dung hòa hai thế hệ

Chúng ta đã rõ những nguyên nhân khiến cho hai thế hệ thường hiểu nhầm nhau, và có khi từ hiểu nhầm đi tới xung đột ; một bên—phe già — thì nhìn về dĩ vãng, thích sống với những kỷ niệm xa xăm, cậy mình có kinh nghiệm và yên trí là lịch sử chỉ qua là một tái diễn liên tiếp. Một bên phe trẻ — chỉ hướng về tương lai, sống về hy vọng và nghĩ rằng mỗi thời một khác, không trường hợp nào giống trường hợp nào, nhất là «tre già thì măng mọc», người già phải nhường chỗ lại cho người trẻ, không có quyền « ăn trên ngồi trốc » rồi hống hách, miệt thị người ít tuổi...

Xét cho cùng thì lỗi — nếu như có lỗi — đều ở hai bên, và muốn san bằng bức tường ngăn hai thế hệ, thiết tưởng, đứng về phía người đứng tuổi, ta nên tìm hiểu các bạn trẻ hơn là trách móc phê phán họ, và trước thái độ ương ngạnh, bướng bỉnh hay gàn dở của tuổi già ta cũng

(Xem tiếp trang 4)

HIỆU NĂNG CỦA GUỒNG MÁY CHÍNH - QUYỀN

K.S. Võ-Sáng-Nghiệp

NÓI đến hiệu năng của guồng máy chính quyền, nhiều người vội phê bình hoặc nghĩ ngay đến thành ngữ « chậm như rùa » mà không chịu tìm hiểu những nguyên do và những sự cố gắng của tất cả công chức sau ngày Cách mạng.

Nhưng, sự cố gắng của người công chức chỉ là một điều kiện cần thiết, chớ chưa đủ.

Dưới đây, chúng tôi xin trình bày những yếu tố có ảnh hưởng đến hiệu năng của guồng máy chính quyền và phân chia những yếu tố đó ra làm hai loại :

— Yếu tố có ảnh hưởng gián tiếp.
— Yếu tố có ảnh hưởng trực tiếp.

1) Yếu tố có ảnh hưởng gián tiếp

Chắc mọi người đều đồng ý là dù có khả năng và thiện chí đến đâu, tinh thần làm việc của người công chức không sao khỏi bị xao xuyến bởi những sự việc xảy ra chung quanh họ và nhất định là có ảnh hưởng đến đời sống của họ về mọi phương diện. Và sự ảnh hưởng ấy nhiều hay ít là tùy thuộc ở sự thiết của mỗi người đối với các vấn đề quốc gia. Đó là tình hình chánh trị trong và ngoài nước, tình hình quân sự, kinh tế, xã hội, văn hóa...

Thật vậy, sau khi Cách Mạng thành công, báo chí trong nước có nêu ra vấn đề *« Công chức ở trong tình trạng chờ đợi »* vì trước đó, họ đã phục vụ chế độ cũ. Nhưng sau khi Chánh phủ có những biện pháp rõ rệt đối với những người có tội, thì hoạt động của người công chức đã trở lại bình thường. Ngoài ra, *mỗi khi có sự thay đổi cấp lãnh đạo thì thường có sự thay đổi đường lối chính trị cũng như phương pháp làm việc.* Do đó, người công chức thừa hành phải mất một thời gian nào đó để quen với lề lối mới.

VỀ phương diện quân sự, phải có một sự an ninh tối thiểu để giúp các cơ quan chính quyền cũng như tư sở hoạt động dễ dàng. Những chiến thắng của quân đội sẽ gây nhiều phấn khởi trong giới công chức cũng như dân chúng.

Kế đó, những vấn đề chính như giá sinh hoạt rẻ, việc cứu trợ, cư trú và giáo dục con cái được dễ dàng và bảo đảm thì tinh thần làm việc của người công chức mới khỏi bị chi phối bởi những mối lo âu về các vấn đề nói trên, mà trái lại, được tập trung vào nhiệm vụ của họ. Do đó kết quả sẽ tốt đẹp hơn.

Tất cả những yếu tố thuận lợi nói trên hợp thành một bầu không khí êm dịu, một sự ổn định để nuôi dưỡng và phát huy sự cố gắng của người công chức.

2) Yếu tố có ảnh hưởng trực tiếp

VỀ điểm này chúng ta có thể phân biệt những yếu tố tùy thuộc ở cấp lãnh đạo và cấp thừa hành và xin nhấn mạnh là hiệu năng của guồng máy chánh quyền, một phần lớn, tùy thuộc ở tài ba của cấp lãnh đạo được đặt trên những nguyên tắc tóm lược như sau :

— **Dự trù** : sửa soạn chương trình hoạt động với những dự liệu liên hệ và ăn khớp với nhau nhằm thực hiện mục tiêu đã vạch sẵn.

— **Tổ chức** : sắp đặt các cơ cấu cần thiết và đủ, với quyền hạn phân định rõ rệt.

— **Điều khiển nhân viên** : hiểu biết tường tận về nhân viên và điều kiện làm việc để dùng người đúng khả năng, phân phối đồng đều công việc, qui định rõ ràng trách nhiệm, thù lao xứng đáng và thưởng phạt công minh, tiếp nhận sáng kiến của cấp thừa hành, không đi vào chi tiết nhỏ nhặt, nêu gương tốt tạo cơ hội cho mọi người để tiến thêm.

— **Phối hợp** : tránh sự phân cách giữa các cơ cấu, trái lại, hoạt động của nhiều cơ quan liên hệ phải ăn khớp với nhau.

— **Kiểm soát** : theo dõi và kiểm điểm thường xuyên việc thi hành các chỉ thị.

Ngoài ra, người chỉ huy còn cần phải có những tính tốt như vui vẻ, nhã nhặn, khiêm nhượng.. và một kiến thức khá đủ.

TÓM lại, khi mà cấp lãnh đạo có đủ những đặc tánh nói trên thì rất dễ tạo ra không khí làm việc cho cấp thừa hành, để đạt mục tiêu mong muốn.

Về phía cấp thừa hành, khi mà đời sống của họ được chánh phủ cũng như cấp lãnh đạo bảo đảm đến mức tối đa về mọi phương diện, thì nghịch lại, người công chức có bổn phận phải làm tròn nhiệm vụ đã được giao phó với tất cả khả năng và thiện chí của mình.

Trong giai đoạn này, người công chức cần :
— Nêu cao tinh thần phục vụ quyền lợi chung
— Tôn trọng kỷ luật
— Đoàn kết và sáng suốt để tránh những mưu mô phá hoại của Cộng sản và phản Cách mạng, trau giồi kiến thức để tiến thân và cải tiến công vụ.

ĐỂ kết luận, chúng tôi có thể xem guồng máy chính quyền là một bộ máy kỹ nghệ to lớn và phức tạp mà mỗi công chức là một bộ phận cần thiết được đặt đúng vào chỗ và đúng khả năng. Muốn đạt được hiệu năng tối đa, cần phải có những người thợ lành nghề cho máy chạy trong những điều kiện tốt với đầy đủ nhiên liệu và dầu mỡ bôi trơn và thường xuyên bảo trì cũng như cải tiến kỹ thuật.

THỬ TÌM HIỂU BÀI TÍNH CÁCH - MẠNG VIỆT - NAM

Đặng-văn-Sung

L.T.S — Tập này viết xong từ tháng 1 năm 1963, đã gửi tới ô. Ngô Đình Diệm nhân dịp Tết Ất Mão và đã được phổ biến trong nhiều giới chính trị Hoa Kỳ; nhưng vì hoàn cảnh thời đó nên chưa được phổ biến công khai trong nước.

Cuộc đảo chính 1-11-963 chỉ là một dịp để «con bệnh Việt Nam» thay thầy đổi thuốc. Nhưng căn bệnh vẫn còn nguyên; nếu thầy có đổi mà thuốc hay chưa đúng, thì bệnh nguy vẫn cứ hoàn nguy.

Mỗi hoàn cảnh cách mạng đặt ra một bài tính khác nhau. Và bài tính cách mạng của ta, đặt ra cho các nhà lãnh đạo ngày nay, trên căn bản vẫn chưa có gì là thay đổi mấy.

Mục đích của tác giả là đứng trên lập trường của hàng ngũ quốc gia nói chung để khách quan nhận xét các yếu tố làm cho cuộc cách mạng của ta trong 20 năm nay đã tiến theo một chiều hướng lệch lạc phiêu lưu, ngõ hầu tìm một lối thoát.

Để cho phù hợp với hoàn cảnh ngày nay, tập bài cũ đã được sửa chữa lại nhiều đoạn, nhất là thêm đoạn sau bàn về tình thế sau cuộc đảo chánh 1-11-1963.

I-Hiện Tượng Chậm Tiến Trong Lãnh Đạo Cách Mạng Thời Nay.

Danh từ Cách Mạng Chậm Tiến thoạt mới nghe có vẻ lạ tai, như ngụ ý mỉa mai những người cách mạng. Nhưng đó chỉ là một sự thật của thời hậu chiến.

Với bước tiến kinh khủng của khoa học và kỹ thuật ngày nay, trật tự chính trị và xã hội trên thế giới buộc phải biến chuyển theo mà đã gấp rút. Và trên đoàn tầu nhân loại, các dân tộc ở các nước hậu tiến bắt buộc phải dời thay đổi dập mau và mạnh hơn ở các cường quốc dẫn đầu. Nhiều quốc gia Á Phi đã bước vào hoàn cảnh cách mạng do sự thúc đẩy của thời thế nhiều hơn là do ý chí của người. Bất luận rằng phong trào tranh đấu ở địa phương đã phát triển đủ lớn mạnh hay chưa, sự suy sụp mau lẹ của chế độ thực dân đã dồn mọi dân tộc bị áp bức vào thế phải cấp thời đứng lên tranh đấu rồi cách mạng xã hội trong hoàn cảnh quốc gia và quốc tế khó khăn vì Cộng sản mưu cầu bá chủ. Thời thế đã tạo anh hùng, nhưng anh hùng không theo kịp thời thế. Hiện tượng chậm tiến do đó mà ra.

Tính cách chậm tiến không phải do sự so sánh giữa hoạt động cách mạng của dân tộc này đối với dân tộc khác hay lãnh tụ này đối với lãnh tụ khác, mà chỉ do sự so sánh giữa *người* và *việc*, giữa việc làm và việc đáng lẽ phải làm, do sự chênh lệch giữa đà phát triển của con người cách mạng đối với đà tiến triển của tình thế. Tình thế tiến triển quá mau, hoàn cảnh biến đổi quá sâu xa và trở nên quá phức tạp, sự chênh lệch giữa *người* và *việc* đã biến nhiều, trên thế giới ngày nay khó lòng có một lãnh tụ nào hiểu rõ nhiệm vụ của mình mà dám tự kiêu hoàn toàn nắm vững đường lối.

Nhận xét chung trên thế giới, hiện tượng chậm tiến trong cách mạng đã là nguyên nhân làm cho cuộc cách mạng xã hội của nhiều nước Á Phi bị lái đi sai hướng, và Cộng sản mỗi ngày một bành trướng thêm lên. Đối với nhiều dân tộc, mười lăm năm độc lập đã chứng tỏ rằng thủ tiêu được chế độ thực dân chưa chắc bảo đảm là giành lại được quyền tự quyết. Mặc dù chế độ dân chủ tự do đã được nhất loạt đề cao và tán tụng, Thế giới Tự do hậu tiến chỉ là một thế giới phát xít dưới danh nghĩa Tự Do. Hình thức vẫn là dân chủ, thực tế chỉ có độc tài, và những cố gắng về phương diện kinh tế xã hội đều cốt để phô bày hay che đậy hơn là để giải quyết thực tình. Dân chúng ngày càng bất mãn, càng bị kiềm chế bằng những phương tiện võ lực khắt khe hơn cả những phương tiện của chế độ thực dân. Chính quyền ngày càng xa rời dân chúng, càng có tính cách «chiếm đóng» ở ngay trên đất nước của mình.

Như vậy là cuộc cách mạng xã hội thất bại. Đành rằng một cuộc cách mạng có nhiều lý do để thất bại. Nhưng trong một cuộc cách mạng, khi quần chúng ly khai với thành phần chủ động đã quan niệm cuộc cách mạng một cách sai lầm hay thực hiện một cách lệch lạc, đưa đến những kết quả trái với nguyện vọng và quyền lợi của quần chúng. Và nếu hàng ngũ cũng bị ly tán, thì nguyên nhân thất bại phải ở trong đường lối lãnh đạo sai lầm.

Cách Mạng và tiến hóa

Để phân tách cho mạch lạc, chúng tôi xin phép lược qua những điều kiện cốt yếu trong đường lối thực hiện cách mạng, cốt để lấy đó mà suy xét những hoạt động cách mạng của ta trong quá khứ và trong hiện tại. Cách mạng là một hình thức tranh đấu để phục vụ một quần chúng, với điều kiện phải được sự hưởng ứng của quần chúng thì mới có thể thành công. Trong bất cứ một cuộc tranh đấu nào để phục vụ một quần chúng nào, một nhóm công nhân cũng như cả một dân tộc, muốn được sự hưởng ứng và đi đến thành công, cần phải có ba điều kiện chính mà mọi tổ chức tranh đấu đều nêu ra.

Điều kiện thứ nhất là CHÍNH NGHĨA, cần phải đề cao và nắm vững. Nắm vững chính nghĩa của cuộc tranh đấu tức là thấu triệt tâm lý, nguyện vọng và hoàn cảnh thực tại của quần chúng, nêu những mục tiêu tranh đấu theo đúng quyền lợi của quần chúng, và luôn luôn thành tâm tranh đấu để thực hiện mục tiêu.

Với tất cả thiện chí, người cách mạng vẫn rất có thể đề sai chính nghĩa. Để tỉ dụ, chánh nghĩa quốc gia trong giai đoạn hiện tại là gì ? Là thống nhất lãnh thổ ? Là thực hiện Tự do? Hay chỉ là có một mức sống vật chất cao hơn mức sống dưới chế độ Cộng sản ? Đành rằng mỗi mục đích như vậy đều là một phần chánh nghĩa, nhưng mối liên hệ và tầm quan trọng tương đối giữa các mục tiêu đó ra sao? Và trong việc thực hiện các mục tiêu đó, đâu là phần quyền lợi của công dân, đâu là phần quyền lợi của quốc gia, và đâu là mức thăng bằng hợp lý theo từng giai đoạn. Nếu nhận xét sai các nguyện vọng, ước lượng sai các nhu cầu, thì người cách mạng sẽ đề sai chính nghĩa, phản lại quyền lợi của quần chúng mà mình chủ tâm phục vụ. Thật ra, chính nghĩa quốc gia đã được nói đến rất nhiều nhưng chưa hề thấy được minh định.

Điều kiện thứ hai là hoạch định Chính Sách, tức là một chương trình bao quát để thực hiện chính nghĩa. Muốn hoạch định chính sách, cần phải thấu triệt hoàn cảnh tranh đấu. Ngoài hoàn cảnh, tâm lý và nguyện vọng của quần chúng, cần phải biết rõ lực lượng của mình, tính cách lực lượng và khả năng của các đối tượng, nhận thấy các cơ hội sẽ đến, những khó khăn sẽ gặp, và những vấn đề sẽ phải giải quyết qua từng giai đoạn. Nếu *chậm tiến về kiến thức*, nhận định sai hoàn cảnh tranh đấu, người cách mạng có thể đặt sai chính sách, bỏ rơi chính nghĩa, như trường hợp của chúng ta trong giai đoạn năm 1945.

Điều kiện thứ ba là trong việc thi hành chính sách. Trong chiến lược chiến thuật để thực hiện chính nghĩa ta cũng cần phải :

(Xem tiếp trang 4)

Phóng sự chiến trường của PHẠM HẬU

MƯA TRÊN NÚI CAO

Em thân yêu,

Trời cuối thu rồi. Những đám mây chì nặng nề trôi trên vòm cây. Những cánh lá vàng bay rào rào trong đường vắng. Ở đây anh nhắm mắt cũng có thể hình dung lại được khung cảnh những con đường quen thuộc của chúng mình. Ngày xưa... thế mà đã 5, 6 năm qua.

Thời gian trôi mau quá, thời gian qua đi như một tiếng thở dài, như một thoáng buồn, như giòng nước cuốn.

Ngày xưa.. Chúng mình còn ở bên nhau. Những chiều buồn, những bình minh hồng, những đêm trăng biếc. Thuở ấy anh còn là sinh viên, em còn là cô bé mới đậu bằng Trung Học. Chúng ta thoạt gặp thoạt yêu rồi thương rồi nhớ. Thuở ấy anh còn ở bên em, tay trong tay, vai bên vai chung vui, buồn, ngày ngày chung lối đến trường.

Tình yêu ban đầu đẹp như thơ hoa tuổi bướm, tình yêu đang đẹp thì anh lên đường. Từ một thư sinh, anh trở thành một người lính. Một người lính hãnh diện vì được mang trên người bộ chiến phục ngụy màu, hãnh diện vì được lên đường để thi hành sứ mệnh diệt Cộng an dân, chuẩn bị ngày tiến về năm cửa ô Hà Nội giải phóng quê hương thân yêu của chúng ta thoát khỏi gông cùm Cộng sản.

Đời lính hai sương một nắng, với gió núi mưa rừng, với những buổi hành quân gian khổ... Đời lính, với bao nhiêu vui buồn mà anh và các bạn đã trải qua.

— Em còn nhớ không ? Ngày nào ở trên sân ga Sàigòn em tiễn anh lên đường xe hỏa để từ đó tới nay thấm thoát đã có biết bao nhiêu là đổi thay. Từ đó tới nay, là một sinh viên Sỹ quan trường Đà Lạt, rồi sau 2 năm học tập mệt nhọc để ra trường, lăn lộn với hầu hết các chiến dịch suốt 4 vùng chiến thuật trong nhiệm vụ một cán bộ Trung đội Trưởng... đời anh đã trải qua bao nhiêu là nguy hiểm.

Đời lính, sống với tên bay lửa đạn, với chết chóc.. với những nỗi nhớ thương buồn sầu. Mà có mấy ai hiểu cho người lính trong cuộc đời vui buồn ấy.

xxx

... Ở đây buồn như chưa bao giờ buồn đến thế. Anh cùng đơn vị đóng trên một ngọn đồi trọc để bảo vệ một điểm chiến lược quan yếu của tỉnh QuảngNgãi. Mùa mưa đã đến, trời mưa tầm tã, liên miên suốt 10 ngày đêm. Cầu trôi, đường đá đường đất đều bị nước lũ cuốn đi nên giao thông bị gián đoạn.

Mặc dù đã ăn dè sẻn, thật dè sẻn, nhưng sáng nay đơn vị anh phải bắt đầu ăn cháo trừ bữa. Không có đường bộ để hành quân mở đường nhận tiếp tế. Máy bay thì mây trùm đỉnh núi trùng trùng điệp điệp không sao thả dù được. Lương thực để dự phòng chỉ có 10 ngày.

Lúc ông Thượng sĩ già của đại đội trình bày tình trạng lương thực của đơn vị và đề nghị cho tất cả ăn cháo trừ bữa, anh đã phân vân mãi. Trên đỉnh núi lộng gió giữa mùa mưa rét ở vùng thâm sơn này, anh đã nhìn thấy từng binh sĩ thuộc hạ của anh co ro vì rét lạnh.

Nếu không phải phiên gác hay đến lượt xuống núi tuần tiễu phục kích, họ nằm ôm nhau ngủ và chờ bữa ăn đến. Lạ một điều, dù chỉ có cơm với sì dầu con chuột hay ít muối vừng rang thật mặn nhưng họ đã ăn thật khoẻ một cách ngon lành.

Từng tờ một, cơm nấu trong chậu nhôm, cơm nấu trong mũ sắt, họ vừa ăn vừa truyện trò như pháo nổ và bữa cơm nào cũng hết sạch sành sanh.

Trời mưa và gió như điên cuồng nên những phiên gác là cả một cực hình. Ở trong chòi không quan sát được là bao. Địch ở bốn phía và chúng có thể bất ngờ tiến gần để hạ sát lính canh hoặc đột kích. Ló người ra ngoài thì gió trộn mưa quất vào mặt. Nhưng rồi những người lính trong đơn vị anh vẫn phải bậm chặt môi run rẩy trong tấm « poncho » ghì chặt súng đứng gác, dưới mưa lạnh hay trong những đêm sương núi mịt mùng.

Họ làm việc khổ cực như thế mà còn bắt ăn thiếu nữa thì làm sao họ chịu nổi. Cứ nghĩ đến mỗi lần xuống núi và lên lại, phải vượt qua hai con dốc cao đến thắt ruột, mà bụng lại không có hột cơm nào, anh thấy thương hại và tủi thân cho họ làm sao.

Thấy anh ngần ngừ, người hạ sỹ quan cao cấp nói :

— Thưa Trung uý, anh em binh sĩ họ cũng khổ lắm, nhưng nếu không ăn cháo thì :

Anh ngắt lời ông ta :

— Ông đã hỏi kỹ Hạ sỹ quan tiếp liệu chưa ? Có thể ăn một bữa cơm một bữa cháo được không ?

Ông già Sên —tên người Thượng sỹ đại đội — trả lời :

— Tôi đã hỏi kỹ và mới rồi chính tôi đã đếm từng ca gạo một. Chúng tôi tính rằng nếu ăn một bữa cơm bữa cháo mỗi ngày thì chỉ được 3 ngày. Nếu ăn cháo hai buổi thì có thể đủ trong 8 ngày.

Ngừng một lát như dò xem phản ứng của anh rồi ông Sên tiếp :

— Tôi xin Trung uý nên phòng xa là hơn. Trời này thì còn mưa ít nhất là 18 ngày hay nửa tháng nữa. Chẳng thà ăn dè sẻn cầm hơi còn hơn sau này chết đói hết. Tôi đã dặn các toán tuần tiễu mỗi lần đi về ráng kiếm thêm khoai, sắn, hoặc gặp người Thượng thì mua thực phẩm của họ cho đại đội.

Sau khi được sự chấp thuận của anh, Thượng sỹ Sên chào và quay ra. Còn một mình anh ngồi trong căn lều kín này. Mưa lại nổi từng cơn ào ạt, lớn hơn bao giờ. Trời như muốn bão. Nếu không có nắng lên hoặc trời không quang đãng, có thể trong một thời gian ngắn nữa, không cần phải đợi Việt Cộng vào tiêu diệt bọn anh cũng sẽ chết đói hết.

Có lẽ em cũng như người ở Sàigòn, ở các tỉnh không bao giờ nghĩ rằng có những người lính trấn đóng ở tiền sơn thâm sơn cách thành phố không quá 50 phút bay của trực thăng mà nhiều khi vì thời tiết không cho phép đã phải ăn cháo, ăn rau rừng rã hàng tuần và có khi còn phải nhịn đói 5,6 ngày chờ lương thực tiếp tế.

Không riêng gì đơn vị anh ở đây đang phấp phỏng sống trong tình cảnh này đâu, những người lính khác ở các đơn vị phải trấn đóng các tiền đồn như « A SAO » A Lưới » «Mang Bút » « Mang Xim » hoặc những nơi thâm sơn của Vùng I, Vùng II chiến thuật có thể đã thiếu lương thực như đơn vị anh hiện nay. (Còn tiếp)

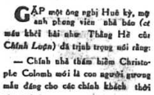

THÚ PHIÊU LƯU MẠO HIỂM

GẶP một ông nghị Huê kỳ, một anh phóng viên nhà báo (cứ máu khôi hài như Thằng Hề của *Chính Luận*) đã trịnh trọng nói rằng:

— Chính nhà thám hiểm Christophe Colomb mới là con người gương mẫu đáng cho các chính khách thời này noi theo.

Ông nghị không hiểu, bèn hỏi lại:

— Ý kiến của anh lạ quá. Tại sao vậy ?

Anh chàng phóng viên cười hì hì :

— Có gì đâu mà ông nghị không chịu hiểu. Xưa kia, nhà thám hiểm Colomb không hề biết trước ông ta định đi những đâu ? Rồi, đến một nơi nào đó, ông ta cũng chẳng biết đó là đâu ! Điều hay hơn hết là ông ta chẳng có xu nào cả, mà lại sẵn tiền của thiên hạ, tha hồ phiêu lưu mạo hiểm như các chính khách Huê Kỳ ngày nay, như các ông... «tổ sư cách mạng» ở lầu Morin Huế chẳng hạn.

Giải đáp 11 điểm sai

1) Cỏ thể vặn có 5 vòng.
2) Thiếu một vật đeo trước ngực lực sĩ số 3.
3) Chỏm tóc lực sĩ số 10 xếp xuống.
4) Vạch thước thợ ở khoen chân lực sĩ Ấn độ (râu xồm).
5) Quần đùi lực sĩ số 10 có vết sẻ.
6) Ngón tay cái bàn tay phải của lực sĩ Ấn độ biết đi..
7) Đế giầy trái của lực sĩ số 6 thiếu một đinh.
8) Bắp chân trái của lực sĩ số ... bớt.
9) Chỏm râu của lực sĩ Ấn độ ngắn bớt.
10) Mũ của lực sĩ Ấn độ ngắn hơn.
11) Chân lực sĩ số 3 không khít với chân lực sĩ số 10.

NGƯỜI NGỢM

NGƯỜI làm sao thì việc làm làm vậy.

Ví dụ như Thằng Cu Tý chẳng hạn, miệng còn hơi sữa, đêm ngủ « đấm đái » ngày bỗ đầu « mở máy » đó thì dù Cu Tí có được cụ Tổ Hùng Vương sống dậy ban cho một cấp bằng đại lãnh tụ và vô địch Cách mạng thì... Cu Tí vẫn là Cu Tí, « đấm đái » vẫn tiếp tục là « đấm đái ».

Trong cái xã hội người ngợm này mọi chuyện tồ như ban ngày, người khéo đâu đến đâu thì cũng không sao tránh khỏi thói cái đuôi... ngợm ra. Đời xửa, đời xưa, xe hơi bò như rùa, máy bay gần như chưa có « tầy xì » của mấy ngài người ngợm cũng chậm chạp mới... ai ra. Nhưng ngày nay ngày nay, nhờ có máy bay phản lực và đài ra đi ô, cái gì nó cũng trở thành mau chóng lạ thường. Có khi « đương sự » còn đang tướng bồ mà thiên hạ đã thấy thói mình lên rồi, chịu không có nổi. Thành ra, có lắm tay « tổ sư cách mạng » đang phây phây yên trí phóng xe Mẹc xê đến với một bảng hiệu mới toanh, mới lú đầu em tiến ho hiệu ứng và những cái loa rống lên « giết sạch » cẩu lao »... nhưng cả nước thì lại bịt mũi chịu không nổi cái mùi cẩu lao, hoạt đầu của... tổ sư cách mạng.

Ôi! Cái thời đại này, sao mà xấu chơi quá vậy!

CÁI THẰNG LÀM BÁO

XẤU chơi nhất là cái thằng nhà báo mà ôi kẻ đã chụp cho hàng trăm cái mũ bẩn thỉu nhất đời: Cẩu lao, Một vụ, ăn tiền, gây loạn v.v.

Cái thằng nhà báo lúc nào cũng tìm cách chọc ngòi bút vào giữa bụng người ta. Mấy năm nay, cứ những vụ án tình ghen nhau tạt ạt xít nhau cho tới những vụ án chính trị, đảo chính, xâm phạm an ninh quốc gia, âm mưu lật đổ chính phủ v.v... trước vành móng ngựa, người ta cũng không sao đừng nhắc tới cái

cái ngày 13-9 ông tướng Phát nói gì trên đài ra đi ô, thằng làm báo đăng hết, bây giờ ra tòa... làm sao mà chối? Qua ngày 14-9 ông tướng Đức, ông tướng Kỳ, ông tướng Thi, ông tướng Khang v.v.. họp báo nói gì, thằng làm báo lại cũng đăng hết. Bây giờ trước tòa, ông tướng bị can Dương văn Đức lại cứ vin vào cái cuộc họp báo ấy, để mà chứng minh rằng ông không có âm mưu lật đổ chính phủ mà, ông chỉ « biểu dương lực lượng » để đòi « cải tổ chánh phủ » và « giúp chính phủ mạnh để thoát khỏi mọi áp lực ». Cái cuộc họp báo « không có công không có tội » còn đó, thì ông tướng Kỳ ra tòa tất là phải nói... thật khổ, thằng làm báo làm sao nghe rõ được!

Lại còn cái cuộc... họp báo sau đó, mà ông tướng Khánh nói rằng « anh em nhẽ banh tụi tôi lúc nào cũng thương yêu nhau », thằng nhà báo liền đoán ra là... hòa cả làng. Nay, mấy ông trạng cũng cứ nhất định kêu cho được ông tướng Thủ tướng ra tòa để làm chứng và... xin tha tội cho 13 ông tướng tá mà ông đã truy tố về tội âm mưu lật đổ ông.

NGHĨ VẨN NGHĨ VƠ

NGHĨ vẩn nghĩ vơ, chuyện gì rồi cũng là... vui vẻ cả.

— Này nhé! Có mấy ngài « tổ sư cách mạng » tiền lâu Morin Huế trước đây chửi hết cả nước mà tha cho Cộng Sản. Nay các ngài vào Thượng Hội Đồng Quốc Gia, đổi ngay bảng hiệu « Hội đồng Nhân dân cứu quốc » thành « Lực lượng cách mạng dân tộc », xác định rõ ràng là có lập trường chống Cộng, tạm hoãn lại cái lập trường « phải có bầu cử quốc dân đại hội ngay » và lại ủng hộ ông Minh làm quốc trưởng, ông Khánh làm thủ tướng như... trước vậy. Thực là vui vẻ cả nhé!

— Này nhé! Năm ông tướng trung lập Đà Lạt bị bắt hơn nửa năm rồi, mà tòa đâu có xét xử trước 13 ông 13/9, mà cũng... vui vẻ cả.

— Này nhé! Những kẻ gây loạn chết người ở Qui Nhơn, Đà Nẵng v.v... cũng được để yên, đâu có bị ra tòa. Thì đã bảo là... vui vẻ cả mà!

— Này nhé... 13 ông tướng tá vụ 13-9 tuy tội « âm mưu đảo chính » ra trước tòa thì có thể xử đến tử hình, vậy mà từ đầu tới cuối phiên xử, ông tướng Phát ông tướng Lâm vẫn nhóp nhép nhai kẹo sơ gum, ông tướng Đức một mực quả quyết được tâm giúp ông Khánh và 10 ông tá khác thì lúc nào cũng tươi cười hớn hở, như hoa vậy, không phải là dấu hiệu sẽ... vui vẻ cả hay sao?

● Thằng Hề

Ở HAY ĐI?

Thời hạn đã sắp hết,
Ông ở hay là đi?
Xin tuyên bố cho biết
« Chịu chơi » thế... mới « chì ».
*
Ở lại ắt sẽ khổ,
Xôi thịt có là bao
Thiên hạ cứ tưởng bở
(Riêng Cử thì... xin chào!)
*
Đảng phái thì chia rẽ
Chỉ giỏi tài tranh nhau
Tranh gì?.. mấy chiếc ghế
Ngồi vững được bao lâu?
*
Mấy linh mục, sư cụ
Đang vui thoắt lại buồn
Không nghe thì... « lãnh đủ »
Ấm ớ... là tiêu luôn!!
*
Ba hồi Thượng rồi Việt
Hết biểu tình liên miên
Lao động còn... sách động
« Lập trường » « chửi »... như điên
*
Mà đi cũng tiếc rẻ
Công lao mấy tháng trời
So tài ai hơn nhỉ?
Sao « bày cỗ » cho người??
*
Đất Nước là của chung
Ai có tài lãnh đạo
Hãy tình nguyện xung phong
Miễn đừng trò « nói xạo »...
*
Trao quyền! khó quá nhỉ
Đâu là kẻ chân tài
Cử... còm nhỏ râu nghĩ
« Mèo » thơ hỏi... lai rai!
*
Hỏi ông đi hay ở
Hoặc là...trao cho ai?

CỬ CÒM

*LTS.— **Chính Luận chủ nhật** có nhận được rất nhiều thư của các bạn đọc xa gần. Chúng tôi rất hân hoan đón tiếp, và vui lòng đăng tất, miễn rằng có cho tòa soạn biết trước tên thật, chữ ký, địa chỉ (tuy có thể giấu không công bố trên mặt báo, nếu cần), có mục đích xây dựng không phỉ báng mạ lỵ cá nhân và không phương hại đến an ninh quốc phòng.*

Quân Nhân với tình Đồng Bào

Kẻ viết bài này là một con người mang huyết thống Việt Nam chính cống, vốn sinh trưởng từ một gia đình bạch đinh ở nhà quê Bắc Việt, lúc nhỏ là một cậu chăn bò, lớn lên là một người lính của Quân Đội Việt Nam Cộng Hòa.

Từ 1947 đến nay, tôi vẫn đứng trong hàng ngũ Quân Đội với lập trường chống Cộng. Chính vì lập trường không sống chung với Cộng sản vô thần mà tôi, cũng như ngót một triệu đồng bào đủ các thành phần và tôn giáo, đã phải nhắm mắt lìa bỏ mồ mả tổ tiên để vào đây với hai chữ Tự Do.

Tôi đến mảnh đất Tự Do này vào lúc 16 giờ ngày 10-8-1954. Giờ ngày, năm, tháng ấy luôn luôn in sâu vào đầu óc của tôi. Và mỗi khi nghĩ đến, lòng vẫn sôi lên vì căm giận Cộng sản vô thần đã cắt đứt tình thiêng liêng của dân tộc, giữa những con người cùng một nòi giống, cùng một màu da, cùng một tiếng nói, cùng sống chết trên mảnh đất trời Nam.

Ngày nay tôi đang ở tiền tuyến, cùng một số các bạn đồng ngũ đang chiến đấu trong lòng địch. Hàng đêm, xung quanh tôi là những tiếng nổ đùng đoành sau những lằn chớp chói lọi. Xen vào đó, là những bãi mồ ngũ liền, những tiếng kêu cứu thất thanh của đồng bào các xóm lân cận: *Cộng sản đến!*

Tôi viết bài này sau khi đọc tờ Lập Trường số 25 ra ngày 19-9-64. Dưới đề mục Nhật ký, Lập Trường đã viết những câu như sau:

*« Saigon vẫn hâm nóng những âm mưu chia rẽ. Người ta thừa hiểu **chúng nó** là ai... Đồng bào miền Nam VN đã dang tay đón tiếp bao kẻ tị nạn vô đây. Vì nghĩ rằng cùng huyết thống thiêng liêng dân tộc... Chúng tôi không muốn làm kẻ « nuôi ong tay áo »... Đừng thức dậy cá tính địa phương. Vì khi cá tính địa phương bừng dậy, thì tất cả những ai đó chính sẽ phải ra đi, và tìm đâu Đất Sống hiền lành như miền Nam nước VN? »*

Tôi viết bài này không ngoài mục đích kêu lên những tiếng kêu đau đớn và chua xót tận đáy lòng tôi.

Mười bốn triệu đồng bào ta ở miền Nam ai là người muốn chia rẽ, kỳ thị, địa phương? Nếu có kẻ nào muốn vậy, thì chính kẻ đó đã đi ngược lại Chính Nghĩa Quốc Gia và Tự Do Dân Chủ.

Trước đây 2 tháng, chính tôi tai nghe mắt thấy một số đồng bào đã ca tụng tờ báo Lập Trường rằng: « nhóm Lập Trường đa số là giới trí thức, ra đời đúng lúc, và đã làm sống dậy phần nào tinh thần cuộc Cách Mạng Cứu Quốc ». Thế mà đến nay, không biết tại sao tờ Lập Trường lại có thể viết ra những câu như vậy?

« Người ta thừa hiểu chúng nó là ai ». « Người ta » chỉ có thể là cái ông đã viết ra câu đó. Và « chúng nó » chính là kẻ viết thư này và hàng triệu đồng bào tỵ nạn Cộng sản vào đây. Đã nghĩ đến « huyết thống thiêng liêng dân tộc », mà sao lại nỡ gọi nhau bằng « chúng nó ». Đã là người trí thức, mà sao dám viết lên sách báo, gọi đồng bào là « chúng nó »? Thật là chua xót! Và cũng thật là khó hiểu — Ai đã nuôi ong tay áo? Và ai đang ăn cơm quốc gia thờ ma Cộng sản?

« ... Khi cá tính địa phương bừng dậy, thì tất cả những ai đó chính phải ra đi, và tìm đâu Đất Sống Hiền Lành như miền Nam nước Việt? »

Tôi xin thưa: Khó lắm các ông ạ. Khó mà đi đâu được bây giờ. Vả lại chuyện ra đi cũng là một chuyện khó lắm. Vì mảnh đất thân yêu này đâu phải của riêng ai, đâu có phải của tư mấy ông trong báo Lập Trường? Bởi vậy những người như chúng tôi đã và đang sống chết với mảnh đất này, và không ai có quyền đuổi. Đâu có phải dễ dàng như ai đã viết trên báo Lập Trường?

T.A.
Đà Nẵng

THÀNH PHỐ

(Tiếp theo trang 3)

Thu Minh để mặc cho nước mắt ràn rụa, nàng kêu trong đau khổ «Đoàn ơi» làm sao anh hiểu được lòng em, em không còn nghĩ gì đến Giao, em đã trở về với anh đây...»

Thu Minh ngồi rất lâu nghe, tiếng con khóc, Thu Minh bắt đầu lo sợ, mâm cơm nguội lạnh để trên bàn, Chị người làm rón rén lên tiếng:

— Thưa cô, chắc cậu không về

— Trước khi đi, cậu có dặn gì chị không?

— Có, cậu bảo con cho em ăn và... nói với cô, cậu không về...

Thu Minh lịm trong cảm giác đau đớn. Một phần hạnh phúc đã vỡ rạn, làm sao mà hàn gắn được. Thu Minh biết tính Đoàn, đau khổ thái quá, chẳng mới dám có một quyết định dứt khoát. Thu Minh thở dài, có lẽ những hôm đến nhà Giao, Đoàn đã để ý từ lâu và theo rõi. Lúc này Thu Minh mới tự trách mình, tại sao không thành thật kể cho Đoàn nghe, trong óc Thu Minh trong một thoáng Thu Minh cũng thấy mình có những hành động thật sự đáng chê trách... Tư tưởng lãng mạn, thiếu bổn phận là hành động âm muội... Làm sao mà Đoàn khỏi nghi? « Tình ngay mà lý gian ». Trong đêm tối, đôi mắt Thu Minh trũng sâu vì thương nhớ, nàng mong cho chóng đến sáng để đi tìm Đoàn. Nhưng rồi Thu Minh lại chợt nghĩ: Biết Đoàn ở đâu bây giờ?

Gió đêm thổi về lành lạnh, nước mắt Thu Minh rơi rụng trên gối. Một đêm sao quá dài, Thu Minh cố ru giấc ngủ, nhưng không tài nào chợp mắt được.

***

THU MINH mang con đến mẹ. Đối với mẹ, Thu Minh không dấu diếm, nàng kể hết. Bà Phán ái ngại an ủi con:

— Con cứ an tâm, thế nào chồng con cũng hiểu...

— Nhưng anh ấy đi đã gần một tuần rồi, con tìm kiếm khắp nơi, bạn bè quen thuộc họ không biết...

Liên Phượng, em gái Thu Minh bây giờ mới lên tiếng:

— Em mới gặp anh Đoàn hôm kia, sao anh ấy không nói gì với em cả, trên đường Nguyễn Thiện Thuật.

Bà Phán và Thu Minh đều ngạc nhiên:

— Ở đường Nguyễn thiện Thuật?

Thu Minh chợt hiểu:

— Có lẽ ở nhà Bằng...trời ơi, Bằng ngày xưa lại là bạn thân của Giao.

Giữa lúc đó Chuyên đẩy cửa bước vào. Nhìn mặt Chuyên, Thu Minh biết ngay là có chuyện chẳng lành:

— Minh đến nhà Thu Minh không gặp Anh Bằng tự tử, Chuyên phải cấp tốc đến đây...

— Sao, trời ơi — Thu Minh thất thanh — Bây giờ nhà tôi ở đâu, có sao không?...

Mọi người sửng sốt, Chuyên gạt nước mắt:

— Thu Minh đừng khóc nữa, chuyện còn dài, bây giờ vào Grall...

Thu Minh ngất lịm trên tay mẹ. Bà Phán và mọi người đau đớn không kém...Nửa tiếng sau Thu Minh đến nơi, người ta đang rửa ruột cho Đoàn. Giữa lúc đau thương Giao, Chuyên, Bằng đến...Bằng thành thật:

— Lỗi tại tôi chị ạ, một tuần nay anh ở nhà tôi, vô tình tôi để anh thấy tấm hình chị và Giao chụp ở Chùa Láng Hànội... Tấm hình này dạo ấy tôi chụp chắc chị và Giao còn nhớ,.Tôi không ngờ,cuốn Album của tôi thật tai hại.

Mọi người chợt hiểu. Giao nhìn Thu Minh thương cảm.Thu Minh như người mất hồn, Tất cả không ai ngờ Đoàn đã nghĩ lầm về Thu Minh, thời gian sau này còn đi lại với Giao, và sự đến ở nhà Bằng, bắt gặp tấm ảnh ngày xưa trong cuốn Album lại là cả một bằng chứng rõ rệt...

Băng ca đưa Đoàn đã chuyển qua phòng lạnh, Thu Minh được Bác sĩ cho mời vào, ông lắc đầu:

— Ông nhà chỉ sống được hai tiếng nữa thôi, thuốc độc ngấm mạnh quá, tôi thành thật chia buồn cùng bà.

Thu Minh nấc lên, đến bên Đoàn

— Anh ơi, sống với em..

Tay Đoàn lạnh ngắt,tuy nhiên chàng vẫn còn tỉnh táo nói với mọi người

— Tôi tha thứ cho vợ tôi...

Giao tiến lên, giọng chàng đau đớn:

— Anh Đoàn, giữa Thu Minh và tôi, bây giờ chỉ là tình bạn, chính Thu Minh đã làm mối Chuyên cho tôi sau này.

Lời trần tình của mọi người đã sáng tỏ, Thu Minh gục đầu trên ngực chồng nức nở:

— Đoàn ơi, em chết mất, anh nghĩ sao cho em quá...còn con chúng ta.

Nét mặt Đoàn nhăn nhúm:

— Anh hiểu em đã muộn, anh muốn sống với em, với con lắm..Nhưng trời ơi, xin đừng bắt tôi chết.

— Anh, đợi em với.

Mọi người xúm lại ngăn hành động liều lĩnh của Thu Minh. Trong khi đó Đoàn từ từ khép mắt.

Đứa con được đưa vào, Đoàn không kịp nhìn mặt. Cái đau đớn ... người hiểu được Đoàn, anh bắt đầu thèm sống với vợ con, là lúc anh đã bất lực trước tử thần.

Thu Minh lồng lộn như thú dữ trong tay mọi người. Bầu trời trong bệnh viện thật ảm đạm. Bên những tiếng khóc ai oán, mưa đổ như trút. Thành phố ngâm mình trong mưa. Những bước chân lặng lẽ thê lương rời khỏi bệnh viện.

Hai hôm sau, Đoàn được mọi người đưa về nơi an nghỉ cuối cùng: Bắc Việt Nghĩa Trang.

Mùa mưa vẫn chưa dứt, những mảnh đất vứt xuống lòng huyệt, Thu Minh đã mấy phen nhào xuống. Nhưng bên nàng, còn có những bàn tay kìm giữ...

Tiếng khóc nghe ai oán, một lá trong tuyệt vọng, Liên Phượng an ủi chị:

— Khổ quá, chị có thương anh thì nên nghĩ đến cháu một chút...

Đã mấy hôm nay, Thu Minh giao con cho mọi người, nàng như cái xác không hồn..

Con đường tới nghĩa trang, đất đỏ gập bùn lầy mùa mưa... quần áo mọi người nhem nhuốc, nhưng cũng chưa ai thèm đạm bằng Thu Minh.

Giao lách đám đông, đến gần Thu Minh, giọng trầm buồn:

— Thu Minh, ngày trước em nói gì anh cũng nghe vậy bây giờ cho phép anh khuyên em, Em đừng liều khổ lắm... Lỗi ở anh, đời em khổ cũng vì anh.

Tiếng Thu Minh lạc đi:

— Đoàn chết, em không còn thiết gì nữa...Anh đừng khuyên em vô ích.

Giao tôn trọng giây phút đau đớn của Thu Minh... Những bước chân hoang mang buồn phiền khiến chàng nghĩ đến ngày mai, chàng nghĩ đến Chuyên, lễ đính hôn vừa đúng một tháng. Con đường song song giữa chàng và Thu Minh không bao giờ gặp gỡ... Lối rẽ đã đưa Giao ra khỏi vùng suy tư, tiếng Chuyên đầy nước mắt:

— Gần đến nhà rồi, mình chia buồn với Thu Minh ở đây!

Giao không còn can đảm ghi lại hình ảnh đau thương của Thu Minh, chàng và Chuyên rời xa con đường... tới xa tiếng kêu dừa ma lang tóc, rời xa tiếng khóc thê thiết của Thu Minh... Mùa mưa trong thành phố vẫn kéo dài.

THÚY 64

Nhiệm vụ Cách Mạng...

(Tiếp theo trang 1)

Nhiệm vụ cách mạng và nhiệm vụ chuyển tiếp của THĐQG quan trọng như vậy, đáng lẽ TT Dương văn Minh phải mời vào THĐ những nhân vật lãnh đạo các đoàn thể có thực lực, đặc biệt là Phật Giáo, Công Giáo và Quân đội.

Đành rằng các đoàn thể đó vốn là những đoàn thể phải đứng ra ngoài chính trị. Nhưng trên thực tế, các đoàn thể đó đều đã đi sâu vào chánh trị, đều đã ít hay nhiều gây ra tình trạng chia rẽ và bế tắc hiện nay. Muốn trở lại vị trí « ở ngoài chính trị » thì ít ra là trong mấy tuần lễ đầu, cho đến ngày thực hiện được sự chuyển tiếp, các nhà lãnh đạo các đoàn thể đó cần phải ngồi lại với nhau trong THĐ để đồng ý về Chính Nghĩa của cuộc cách mạng, đồng ý về những điểm căn bản trong đường lối thực hiện cách mạng, rồi sau đó mới có thể rút ra ngoài, dùng vai « áp lực » để chỉ bảo vệ cho những nguyên tắc căn bản mà thôi.

Nhưng THĐ của TT Minh lập ra đã không có điều kiện căn bản đó.

KHÔNG CÓ THỰC LỰC THÌ PHẢI GÂY UY TÍN

Với một thành phần gồm nhiều nhân vật có uy tín, đạo đức và nhân phẩm tất cả đều không có thực lực, THĐQG đã yếu đi rất nhiều.

Nhưng ta không có thể để cho THĐQG thất bại. Nếu THĐQG mà thất bại, cách mạng tiếp tục phiêu lưu và không có một phương thức nào để thoát ra khỏi tình trạng bế tắc một cách yên ổn trật tự, thì những gì sẽ xảy ra, và tương lai đưa tới ra sao, thiết tưởng không ai lại không thấy.

Bởi vậy nên phải ủng hộ. Tất cả phải ủng hộ. Dù ai có những điểm bất mãn hay bất phục cũng phải ủng hộ.

Và trước hết, quý vị trong THĐ phải cương quyết. Cương quyết làm đúng nhiệm vụ của mình, không mị dân, không tựa vào « áp lực ».

Xin đừng quên bài học 1945!

Quý vị trong Hội Đồng đã nhận lời vào Hội Đồng tức là đã nhận thi hành nhiệm vụ, nhiệm vụ lãnh đạo cách mạng và nhiệm vụ thực hiện chuyển tiếp như đã nói trên đây. Xin đừng «khiêm tốn», xin đừng "rút lui". *Khiêm tốn* chỉ là một đức tính cá nhân, đối với một cơ quan như THĐ, đó sẽ chỉ là *bất lực*. Và «rút lui» lúc này thì cũng như một ông tướng rút lui giữa lúc ba quân đang khốn quẫn trong một trận đánh hiểm nghèo. Không còn ai có thể cho đó là một «cử chỉ trong sạch».

Xin đừng quên bài học 1945!

SAO LẠI THẾ

Báo đã lên khuôn, thì chúng tôi nhận được một bản thông cáo làm cho chúng tôi sửng sốt, bàng hoàng, và lo sợ.

Như các bạn đọc đã biết, THĐQG cái chính tri đầu đã yêu cầu vài nhân vật tên tuổi thành lập Chánh phủ « bởi lẽ THĐQG không có quyền cũng như không có nhiệm vụ làm việc ấy ».

Vậy thì THĐQG có những quyền gì và những nhiệm vụ gì? Và thế nào là « thực hiện những cơ cấu quốc gia dự trù trong Hiến Chương để thay thế các cơ quan chính quyền hiện tại là Chính Phủ và Ban Lãnh Đạo Lâm Thời Quốc Gia và Quân Lực » như đúng theo Quyết Nghị số 7, và như THĐ đã xác định trong thông cáo số 1 ngày 30-9-64?

Phải chăng là THĐQG muốn đem «quả banh trách nhiệm» trả lại cho Ủy Ban Lãnh Đạo Quốc Gia và Quân Lực?

Như vậy thì lấy ai thi hành nhiệm vụ chuyển tiếp, lấy gì làm một phương thức thay đổi an toàn, trật tự và hữu hiệu? Rồi đến ngày 27 tháng 10, rất đáng sự tăng sẽ tho ra... một cái đuôi chuột, khuấy thêm những náo động khác mà thôi!

Phải chăng đó là một bước giật lùi vĩ đại trong tinh thần trách nhiệm của THĐQG? Nếu thật như vậy, thì chúng tôi chẳng còn biết nói gì hơn, chỉ xin cẩn xin quý vị trong THĐQG đừng quên bài học 1945, kẻo mà mất nước!

ĐẶNG-VĂN-SUNG

Thử tìm hiểu bài tính C. M. V. N.

(Tiếp theo trang 3)

— Định vị trí tranh đấu căn bản

— Định thái độ với các đối tượng

— Phát triển tác phong và kỹ thuật cho sát với hoàn cảnh và hợp với nhu cầu.

Vị trí tranh đấu của một đảng cách mạng chống ngoại xâm khác hẳn vị trí của một đảng chính trị có tính cách đại diện dân chúng. Thái độ của các nhóm quốc gia đứng trước sự đe dọa của Cộng sản như cao tranh đấu đòi hỏi các nhóm phải coi nhau là đồng minh, nhưng thành kiến phe phái lại làm cho các nhóm coi nhau như thù địch. Về tinh thần, sự cố gắng khó khăn nhất cho người cách mạng là khắc phục các vấn đề cá nhân và phe phái để chỉ suy nghĩ, nhận xét và hành động theo đúng quyền lợi của quần chúng. Về kỹ thuật, bổn phận của người cách mạng là trau giồi năng lực để ứng phó với mọi nhu cầu tranh đấu, nhất là khi đối phương có kỹ thuật tinh vi và xảo trá như Cộng sản. Hoàn cảnh tranh đấu biến chuyển, nhu cầu tranh đấu thay đổi, vị trí, thái độ, tác phong và kỹ thuật phải thay đổi theo. Nếu không sẽ bị *chậm tiến trong hành động*, chẳng những khó thực hiện các mục tiêu, mà còn trở nên những chướng ngại vật của cuộc cách mạng.

Những điều kiện để tranh thủ sự hưởng ứng của quần chúng không hề thay đổi với thời gian. Nhưng hoàn cảnh tranh đấu thì đã thay đổi. Đặc điểm của cách mạng là Đổi Giai Đoạn trong việc thực hiện các mục tiêu. Cách đây không bao lâu, nhân loại còn tiến theo một đà chậm chạp, đối với con người cách mạng, cục diện chính trị và xã hội như luôn luôn nằm trong một thế « tĩnh ». Muốn thực hiện các mục tiêu đường lối cách mạng— khác với đường lối chính trị, đường lối cải lương—là dùng mọi biện pháp bạo động quá khích rồi phá vỡ những thành trì phản cách mạng kiên cố. (Còn tiếp)

Chung quanh vấn đề...

(Tiếp theo trang 2)

nên nhắm mắt « làm lơ » nếu không dám nói là tha thứ.

Về phía người già, muốn cho cuộc sống của chính bản thân mình được thăng bằng, cần phải sống gần bạn trẻ hơn là sống cô độc hoặc chỉ sống với những người cùng lứa tuổi với mình.

Có gần gũi các bạn trẻ mới hiểu được họ, hiểu nguyện vọng hay tư tưởng, hay cử chỉ và đến cả lời ăn tiếng nói của họ để tránh mọi ngộ nhận đáng tiếc. Người già, dù là ở trong gia đình hay ngoài xã hội, phải luôn luôn chứng tỏ cho bọn trẻ biết mình không phải là người thừa, người vô dụng, mà trái lại, vẫn còn giúp ích cho đời được.

Nhưng điều cần nhất là giữ sao cho tâm hồn được trẻ luôn: không cứ là theo dõi những biến chuyển của thời cuộc, mà cần đọc một cuốn sách mới xuất bản, chung quanh mình ai cũng đọc, hoặc biết thưởng thức một điệu nhạc, một giọng ca mới.

Và sau hết, đối với thế hệ trẻ, nên có một thái độ cởi mở, vui vẻ, hòa nhã, nên có độ lượng, đừng chấp nhất, đừng mỗi lúc bắt bẻ.

Còn về phía các bạn trẻ, thì dù ở trong gia đình hay ở ngoài xã hội, hình như sự kính nể đối với bậc tiền bối không được như xưa, đâm rất nhiều vì những lý do mà chúng tôi đã nêu trên. Bởi vậy chúng tôi xin mạn phép kể lại một câu truyện cũ, để riêng tặng bạn nào đó đã gán cho mấy ông già danh từ «lẩm cẩm». Câu truyện ấy như sau: « Gia đình kia gồm có ba thế hệ. Đến bữa ăn, chỉ có cha mẹ và các con là có quyền ngồi bàn ăn, còn ông cụ già cả, không làm lụng được nữa thì ngồi vào một xó, với một cái bát mẻ, nửa xuất cơm cho ông cụ và nửa xuất còn lại để phần chó.. Cơm nước xong, đứa con trai lên 10 tuổi lấy một con giao và một miếng gỗ để đẽo.

Người bố hỏi:

— Con làm gì thế?

— Con đẽo một cái bát

— Con đẽo bát cho ai

— Cho bố khi nào bố già, vì lúc đó con sẽ lớn và Bố ... trong cái bát kia.

Thật là đồng lần.

Chúng tôi xin thành thật chúc các bạn trẻ cũng như già đừng gặp những nghịch cảnh đau lòng.

RAO VẶT · RAO VẶT RAO VẶT RAO VẶT RAO VẶT RAO VẶT RAO VẶT RAO VẶT

NHẮN TIN
Các bạn Quân nhân Công Tư chức muốn học thi Tiểu học, Trung Học, Tú Tài hãy viết thư hỏi
TRƯỜNG HÀM THỤ
VĂN-HÓA
91 Trịnh minh Thế, Saigon
Chuyên dạy học, tới bài đến nhà

Salon XUÂN QUANG 356 Phan thanh Giản Sg. MUA, BÁN, ĐỔI nhận gởi các loại xe AUTO Scooter cũ mới, nơi tập trung các loại xe để quí vị chọn lựa. Hỏi Hồng Nhung

SAIGON DUY NHẤT
Học khiêu vũ
Quý vị hãy tìm cho được « Trung Tâm Khiêu Vũ Trí Thức Toàn Quốc » do Giáo sư TUẤN VIỆT điều khiển, nơi duy nhất dành riêng dạy Khiêu vũ cho giới Trí thức và Thượng lưu với giá hết sức đặc biệt (300đ mỗi đợt) với phương pháp cấp tốc và cảnh tế với lớp học có âm thanh nổi và đầy đủ tiện nghi tại 47/88 Nguyễn đình Chiểu (Tân Định) hoặc hẻm 100 Hiền Vương thẳng vào trong xóm 200 thước (bên mặt). Có ông «Khiêu vũ hàm thụ» cho Quí vị ở xa

ÍT TỐN TIỀN
Vô tuyến Radio thường sửa thành Hi-Fi và Stereo gắn vào Meuble cho Salon bảo đảm như máy ngoại quốc. PHẦN RADIO 72 Nguyễn Công Trứ Saigon (Lefebvre cũ) sau Ngân Hàng Quốc Gia V.N.

Cưới hỏi Đã có Bánh Mứt Kẹo
BẢO-HIÊN RỒNG VÀNG
133 Gia-Long Saigon
Cung cấp đủ tiện nghi
— Người mang lễ nhà nhận Khăn, quả phủ trang đẹp đẽ
— Nhiều xe dẫn cưới chỗ ngồi Rộng rãi lịch sự cho mướn (Không tính tiền)

Bồn xăng Các nhà chuyên chở xăng bằng Citerne đặt trên xe hơi. Muốn có bồn mới sẵn chạy ngay hoặc đặt thời gian mau lẹ. Xin đến TÂN LỢI 461 Lý thái Tổ Chợlớn. Xưởng đóng: 7/1A Nguyễn Thoại (nối dài)

Lớp vũ Ánh-Tuyết
Dạy khiêu vũ đặc biệt nhiều bước mới, đẹp, dễ đi do cô Ánh Tuyết hướng dẫn, có nhiều nữ vũ sinh để thực tập
Sáng 9 — 12 giờ, chiều 16 — 20 giờ — Có bán các bài hàm thụ — Chú thích dễ hiểu. Giá mỗi bản 100đ. Gửi mandat để tên Bà Trần thị Sửu 277 Phan đình Phùng Saigon. Cần tuyển 10 Nữ vũ sinh trẻ đẹp để học vũ trình diễn. Đ.N.H. tập 1 tháng sau có lương

Mua ở đâu được
Đồ nữ trang và vàng lá tốt mà giá hạ? Bán ở đâu được giá cao? Xin mời ngay lại Tiệm vàng NG THẾ-TÀI 190 Lê thánh Tôn Saigon (trên cửa số 4 Cọp vàng.

DẠY KHIÊU VŨ
QUÁCH CHÍN 11 Nguyễn Trãi S.G. Dạy chung và riêng từng người. Bảo đảm học thuộc kỹ. Có nhiều phụ nữ để tập. Xế cửa Bác Ái Học Viện, khu chợ Quán. Giấy phép số 2773 HCNV/I.

KHIÊU VŨ
Trong buổi dạ hội khiêu vũ hôm nào, khó quên hình bóng một người. Dáng điệu đẹp, quý phái — Vũ bình hay bướm — Trẻ Trung những lịch sự nơi đông người
Đến lớp KHIÊU VŨ LỆ HỒNG
114/114A lầu 3 Hoàng Diệu Khánh Hội (Saigon Port Building) nếu bạn thấy khiêu vũ cần cho sự giao thiệp
— LỆ HỒNG và HÀ trực tiếp chỉ dẫn tập dượt
— Âm Thanh nổi của máy Akai
— Thực tập nhiều giờ
— Sàn tập rộng yên tĩnh.

SAIGON SALON
264 Hồng Thập Tự. Vì nhu cầu cung ứng xe cho quý vị nên Salon chúng tôi đã mang rất nhiều xe Lambretta mới về. Xin quí vị mang xe cũ lại đổi lấy xe mới điều kiện dễ dàng! Giấy tờ sang tên do Salon đảm nhiệm, tại nơi đây có rất nhiều xe Vespa đã bán, nhận mua xe trả tiền ngay.

BỆNH NGOÀI DA
10 năm, 20 năm không hết đến ông LÊ VĂN HUỆ trị dứt bằng thuốc gia truyền.
43C đường Kỳ Đồng trước nhà thờ Cứu Thế Saigon.
Khỏi cần đi ngoại quốc
CAM ĐOAN

Cho thuê hoặc Sang: Merry Bar số 171 Võ Tánh nối dài Lăng Cha Cả. Xin hỏi tại 56 Đ. Nguyễn văn Thinh Saigon.

Bán 1 TRIUMPH TR-3, xe thể thao, Model 1961, rất tốt, đã chạy 48.000 cây số Hỏi ông Hearne: 211 Nguyễn văn Sâm, Saigon. Điện thoại: 40.762 (trong giờ làm việc).

Bán Đất Trống
Đã chia lô để xây cất Phố và Biệt Thự vùng Lăng Cha Cả. Do nơi 46-48, Tôn thất Đạm Saigon trong giờ làm việc.

Bán rẻ hoặc cho mướn 2 cây Đại hồ cầm (contre-basse) thật kêu xin hỏi 464 Hai bà Trưng Saigon từ 5 giờ chiều tới 9 giờ tối.

BỐ CÁO
Con tôi Lâm văn Nghĩa 16tuổi bỏ hoang đã bỏ nhà đi. Kể từ ngày đăng bố cáo này tôi quyết định từ bỏ và không chịu trách nhiệm về mọi hành vi của tên Nghĩa. Ai chứa chấp sẽ hoàn toàn chịu trách nhiệm trước Pháp luật.
Ông LÂM VĂN TÀI và NG. THỊ PHIÊN Quận Long Điền (Chợ Mới An Giang).

Gác 4m x 6m trung tâm, yên tĩnh cho gia đình ít người thuê. Nếu không thôi nấu ăn ngay. Hỏi 197/1 Lê văn Duyệt Saigon, chỉ dẫn ngoài giờ làm việc.

Hàm Thụ
và Tư Thục HẠNH-NGHĨA 42 Nguyễn-văn-Thành — Gia-Định bài gởi tận nhà dạy đủ các lớp: có lớp riêng luyện thi Tú Tài, Trung Tiểu Học (thi đậu nhiều).

Thanh niên có Kinh nghiệm dạy học. Muốn kèm học sinh tại tư gia, từ Đệ Ngũ trở xuống. Xin biên thư cho Nguyễn duy Minh 29 Phó đức Chính S.G.

Bán phố lầu đủ tiện nghi, tiện mở phòng mạch hay buôn bán. Hỏi 135 Lê văn Duyệt nối dài (gần ngã ba Ông Tạ).

Muốn bán cấp kỳ
Xe VESPA-LAMBRETTA ???
Xin mời quý vị tới ngay Văn phòng sang tên và mua bán xe « VĂN-HOA ».
Nơi đây sẽ giải quyết gấp rút khỏi mất thì giờ của quý vị. Văn phòng sang tên xe « Văn Hoa » còn là nơi chuyên lo thủ tục giấy tờ sang tên. Giá đặc biệt các loại xe Hơi Du Lịch, VESPA-LAMBRETTA rất mau chóng, hợp pháp và chu đáo cho cả chủ mua lẫn chủ bán. Nói tóm lại: Mua VESPA-LAMBRETTA, xe Hơi muốn chắc ăn khỏi mất thời giờ lòng dòng đi tới đi lui, không ai bảo ai đều tới VĂN HOA.
80 Trần quang Khải Gần Ciné Văn Hoa Tân định.

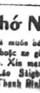

Bạn hãy dùng Nước Hoa IMMORTEL loại nơi Ba Số Bảy vô địch cho tình yêu Quí Phái và Giao Thiệp. Mới có rất quý. Kiếm ngay kẻo hết.

Nhớ Nhớ Nhớ
Ông Bà muốn bán xe Vespa, Lambretta hoặc xe gắn máy mau và được giá cao. Xin mang lại số 36A Phạm ngũ Lão Saigon. (Ngang rạp hát bóng Thanh Minh).

Mỹ ngữ cấp tốc
Dạy bảo đảm riêng từng người trong 1 thời gian có hạn định theo phương pháp trực dụng của các danh sư Đại Học ở Hoa Kỳ (1 khóa 32 giờ hoặc 48 giờ). Do G.S. tốt nghiệp Đại Học dày kinh nghiệm tận tâm hướng dẫn. Lớp 10 người. Có máy luyện giọng. Nơi học lịch sự và cố định từ lâu 177 Lê Thánh Tôn gần chợ Saigon

Bán nhà gạch 3m x 14m. Khu yên tịnh và sạch sẽ, giá 85.000đ. Hỏi 109/F13/21 Hẻm Của Phước Bến Vân Đồn SG

Nhà bán 3m3X12m mát mẻ đủ tiện nghi có gác 16/75/35 Nguyễn thiện Thuật Saigon.

Bán Nhà lầu suốt 3 thx15 th đủ tiện nghi, hẻm rộng. Giá 130.000đ Giao ngay. Hỏi tại 152/31 Yên Đỗ Saigon.

Bán Berger Đức đen vàng 2 tháng thật giống. 117 Đỗ thành Nhân Khánh Hội.

Bán nhà 3 buồng 18mx4m luôn cả Compteur điện, nước và máy lạnh. Hỏi 145/34 đường Nguyễn thiện Thuật Saigon.

Phố sang sang một cửa hàng bán đồ «Tạp hóa». Vì thiếu người trông nom điều kiện dễ dàng đủ tiện nghi. Số 203 Võ di Nguy (Phú Nhuận).

NHÀ LÀM NỆM **Liên-Sơn**
Sản xuất Nệm Gòn, Bán nệm cao su đủ các hiệu danh tiếng.
Văn phòng Đ.T 498 Cardi 580 Hàm Thị Tự — SAIGON

Cần Có thợ cắt may âu phục đàn bà, trương hậu, ăn ở. Hỏi 3 Ngô tùng Châu Sg.

Nhà bán tường xây, lót gạch bông, mái tôn, lầu suốt, đủ tiện nghi, tại 19AF Cư Xá Đô thành. Giá 85.000đ. Hỏi Bà Hai 188 Cư Xá Đô Thành, Phan thanh Giản Saigon.

Cần mua nhà vùng Saigon dưới 30.000 trả góp 6 tháng. Viết thư (đừng đến nhà) 173 A Phạm thế Hiển Chợlớn, cho biết địa chỉ liên lạc.

Bán phố 3 căn trệt liên tiếp, mặt tiền thương mãi đủ tiện nghi đại lộ Trần hưng Đạo, luôn cả đất tại:
387-4mx18m diện tích 71 thv.
389-4mx34m có kho hàng nối liền diện tích chung 137 thv.
391-4mx37 có kho hàng nối liền diện tích chung 149 thv
và 2 căn lầu đúc liên tiếp, mặt tiền thương mãi, đủ tiện nghi, bến Chương Dương luôn cả đất tại:
228-B=4mx10m và 228-C=4mx20
Hỏi 333 Trần hưng Đạo Saigon

Cần Mua: 2cv hay Anglia Fourgonnette chưa cắt kiến loại EB trở lên. Đem xe lại 106 Nguyễn văn Thinh trong giờ làm việc.

Bán phố lầu kiến trúc đẹp hướng mát khu yên tĩnh gần trường học, gần chợ, tiện autobus, điện nước, giá phải chăng, giao nhà trống. Hỏi 611/35 Phan Thanh Giản

TƯ THỤC CẮT MAY
HỒNG HẠNH
276, Lê văn Duyệt — SAIGON
Âu Việt Phục Phụ nữ, Nam giới và Trẻ em. Chương trình thực dụng và LỚP LUYỆN THI LẤY BẰNG CỦA BỘ QUỐC GIA GIÁO DỤC: Phương pháp mới dễ hiểu — Giấy phép số 3609 — KTHV/KHTIM.

Quí bạn muốn
Chính - Luận
mỗi ngày mỗi mạnh
— Xin đừng mượn báo
Chính - Luận

QUẢ BOM THỨ II
của NHẬT BÁO LIÊN-MINH
Nhà văn TRỌNG-NGUYÊN một nhà văn tên tuổi, một cây bút chủ lực của 2 đại Nhật báo Saigon Mới và Tiếng Chuông viết đặc biệt cho báo LIÊN-MINH một truyện dài tình cảm đầy những tình tiết éo le:
THANH TOÁN HẬN LÒNG
Đặc biệt YOGA — PHẬT GIÁO — TỬ VI
ĐÓN XEM
LIÊN-MINH phát hành chiều 19-10-1964

In tại nhà in SÔNG-VẬN 60 Lê-Lai — Saigon